

Benza Ida minden ízében valódi művésznő. Azon szerencsés lények egyike, kikben az erő és anyag párosul a szellemmel, ki teljes öntudatával bir művészetének s följogja hivatását. Hangja, bár most még kissé fátyolosított, ritka terjedelmű soprán hang, mintegy teremtvén a mai operaszerezők nagy hangot igénylő alakjainak érvényesítésére, egyenletes képzése által legyőz minden technikai nehézséget s képessé teszi a legfárasztóbb szerepek biztos keresztülvitelére, ehhez járul még, a miben alig van párja, azon ellenállhatlan tűz és drámai erő, mely egész előadásán át leng, s mely önkénytelenül magával ragadja a hallgatót; továbbá játékának átgondoltsága, mozdulatainak plastikai nemessége, a szerzők ki sem fejezhetett, csak megjelölt cselekedeteiben való mély behatás, melylyel üres vagy hézagosság helyett mindig egészet ad. Bámulatos alakító tehetsége nem szorítkozik csak egyes hatásos helyek kiemelésére, hanem kiemel és kellőképp árnyal minden, még oly csekély részletet is.

Nagy szerepköre, a lyraírók a drámaikag, ritka gazdagságban tündöklök. Nevezetesebb szerepei: *Alice* („Ördög Róbert“-ben), *Valentine* („A hugonották“-ban), *Selika* („Az afrikai nő“-ben), *Recha* („A zsidónő“-ben), *Leonora* („Troubadour“-ban), *Violetta* („A tévedt nő“-ben), *Eboli hercegnő* („Don Carlos“-ban), *Margit* („Faust“-ban), *Iphigenia* („Aulis“-ban). Új szerepei lesznek *Fidelio* és *Szilágyi Erzsébet* („Hunyady László“-ban).

Közönségünk e szerint eddig nem élvezett szépségű operai idénynek néz eléje, operánk Benzával és Paulinával élen bátran kiállja a versenyt a külföld nagy operáival, s mily nyereség színházunkra Benza Ida, mutatja egyrészt a minden föllépte alkalmával zsúfolt ház, másrészt, hogy fiatal tehetséges énekesnőinknek van alkalomok ott tanulmányozhatni. Jelenléte, művészi ereje s egész egyénisége új lelkesedést önt a vele közreműködőkbe. E jótékony befolyás, mely operánkon máris érezhető, maga is eléggé igazolja az áldozatokat, melyekkel a nemzeti színház igazgatóságának a kitünő művésznőt megnyerni s intézetünkhöz bilincselnie sikerült.

E. L.

Oh vannak órák...

Oh vannak órák, a midőn a bú
Ugy ellágyítja érző lelkeket!
Ti szerzitek pedig e bűt, kiket
Szívem legtöbbször testvértként szeret.
Ti, a kiket még én imádkozom:
Tán ép akkor szidalmaz ajkatok...
Én nem kívánom, hogy szeressetek;
Csak tőrjete meg, a mig meghalok!

Oh mit vétettem néktek, emberek,
Hogy úgy gyűlöltök s bántok szüntelen?
Hisz én nem állok utatokba, és
Azt sem kérem, hogy jöjjetek velem.
Mi én utam ügyis oly zord s nehéz!
Mi kész tetát, hogy elém álljatok? —
Én nem kívánom, hogy szeressetek;
Csak tőrjete meg, a mig meghalok!

Hisz engem is, mint titeket, szelid
És forró anyaszeretet nevelt;
Miként tehetnék olyan roszt én,
A mért pirulom kén' előttetek?
S ti mégis, a helyt, hogy a port, a mely
Rám szállt, vernétek: sárba tipratok...
Én nem kívánom, hogy szeressetek;
Csak tőrjete meg, a mig meghalok!

S ha tettem olyat, a miért réam
Követ dobhattok — bár én nem tudom —
(S mert van felettünk egy bílesebb bíró)
De tettem jót is, több jót, a t tudom.

S tennék még többet! Mért hát e boszú,
Mely ellenem úgy forr, úgy kavargó?...
Én nem kívánom, hogy szeressetek;
Csak tőrjete meg, a mig meghalok!

A merre lépek, mindenütt a ti
Gyűlölségeknek nyomdokát lelem;
Imádkozom — és üldözésetek
Vad visszhangja cseng mindütt körülöm.
Ne bántatok! Hisz én sem bántalak;
Ne bántatok! Hisz testvértétek vagyok! —
Én nem kívánom, hogy szeressetek;
Csak tőrjete meg, a mig meghalok!

Oh vannak órák, a midőn a bú
Ugy ellágyítja érző lelkeket!
Ilyenkor fáj a lég is, mely felém
Lobban; ilyenkor úgy elcsüggedek!
S ekkor érzem, hogy nem méltó e föld
Réam; vagy rá méltó én nem vagyok,
S rátok csak sirom hoz engesztelést...
Tőrjete meg hát, a mig meghalok! —
Benedek Aladár.

Jelky András bajai fiu kalandjai ötödik világrészben.

Egyik legnagyobb nemzeti betegségünk a suton-ülés. Vérmérsékletünk és közlekedési viszonyaink erre kárthatatlan s már Széchenyi fölemlíté, hogy mekkora gravamen lenne az a diaetán vagy megyegyűlésen, ha egy nemes embert négy hónapra falujába internálnának, — pedig de facto oda van ő internálva minden télen, mert nincs az a hat ökör, a mi kihuzhassa belőle a roszt utak miatt. De ezt azután rendén találja mindenki s nem jut eszébe zugolódni ellene. Az önkényes rabság annyira természetünké vált, hogy ellenségünknek tekintjük, a ki bennünket vissza akar adni a pezsgő életnek s én legalább beszálltam egyszer az Al-Dunára induló egy hajóra, Pest alatt, Magyarország szívében, a nélkül, hogy a mint egy ötszáz főből álló utazó közösségben a hajó szakácsán kívül egyetlen magyar embert birtam volna felfedezni. A világ legtávolibb országot is nagyobb számban voltak ott képviselve, mint az az ország, melynek kellő közepén tanyáztunk.

Ugy látszik, hogy Ázsiából ide vándorlásunk annyira kifárasztott, hogy ezer évig kell reá pihennünk a kemenczpadkán s nagyban megcsodáljuk a világlátott embert, ki katonának kényszerítve, tul is járt valaha a harmadik falu határára.

Annál inkább megérdemli hát figyelmünket, ki nemzetünk polgári osztályából származva, vándorlathoz kezében kiindult szülővároskájából világot próbálni s a vasút és gőzhajó előtti korszakban, saját józan eszén kívül minden más segítség nélkül bekalandozta csaknem az egész világot s szerzett magának hirt, vagyont, nevet, nemzetének pedig becsületet.

Csak e napokban jelent meg a könyv Hevesi Lajos fiatal író tollából, melyben népies, vonzó modorban vannak előadva Jelky András, a bajai szabó fiu rendkívüli kalandjai, *) melyek ha esetleg nem magyar de más nemzet fiának életében történének, hősiüket híresebbé tették volna, mint a mily en Robison Kruzo lett, kinek a pusztaszigetbeli tartózkodása Jelky András viszontagságainak csak egy kis részét képezi.

Jelky András 1732-ben született Baján. Atyja becületes szabó mesterember volt ugyanott s három fiát is a saját mesterségére szánta. Legidősb fia, József bejárta nyugot Európát s Bécsbe telepedett le, hol anynyira fölvitte a dolgát, hogy udvari szabóvá lett. András is, a második fia, hasonlóan

gondolt s huszonkét éves korában elbucszva övéitől, gyalog indult Bécs felé, hova háromheti bolyongás után szerencsésen meg is érkezett s fölkereste bátyját, ki őszinte örömmel fogadta s rögtön üzletben alkalmazta rég nem látott öcsésé. Ott is töltött ez néhány hónapot, de valami benső ösztön nem engedte egy helyben ülni — pedig az a szabómesterhez vajmi szükség egy dolog, — hanem üldözte odább, messze-messze, előre nem látható utakon és ezélok felé. Így történt, hogy a Bécsbe érkezése után következő évben, 1755-ben, zsebében bátyjának egy híres párisi szabóhoz írott ajánló-levelével, elindult postakocsin Páris felé.

Csak hogy ember tervez, Isten végez. Szegény András sohá életében nem látta meg Párisot. Akkor nem úgy volt még, hogy az ember vasutrá til s háromszáz mértföldet tesz rajta egy huzomba, s le se száll addig, a mig oda nem ér, a hova szándékozott. Németországban furcsa dolgok voltak akkor napirenden, a mint azt a mi Andráskunk kesrvesen tapasztalhatta.

Tizednapra Aschaffenburgba érkezett. Zajos élet uralkodott akkor itten. A vendéglő tele volt porosztestőrökkel, kik épen akkor jártak verbuválni s már huszonkilencz derék szál legényt fogtak össze a királyi gárda számára. Az őrmesternek igen megtetszett András nyalka alakja s mindent elkövetett, hogy halójába kerítse. A legény vonakodott, de biz az mit se használt s este már mindenki úgy tekintette, mint a ki felcsapott. Éjjelre a vendéglő elé őrszemeket állítottak, hogy az ujonczok közül senki meg ne szökhesék s András látta, hogy innen megmenekülnie csodával lesz határos. Szerencsére az egész benmmulot kompánia éjjel holtrészegre itta magát s egy árva betűt nem tudott e világról. András fölhasználta ezt a körülményt s belebujva az öblös kályhába, annak kéményén keresztül kimászott a háztetőre, ott egy padlásszoba papírral beragasztott ablakát betaszította s belépettraja. A szobában egy természetes mosónő lakott, ki igen megijedt az éjjeli látogatón, s bizonyára zajt ít, ha András egy fényes tallérral be nem bizonyítja neki, hogy ő nem tolvaj. A jószívű asszony másnap korán reggel, mielőtt más valaki fölébredt volna a házban, egy puttonba állítá vendégét, reá rakta a polgármesterné asszony kikeményített fehér szoknyáit, s hátán szerencsésen kivitte a veszedelmes házból egy utcaszögletig, hol egy másik fényes tallér jutalmazta szives szolgálatát.

Igy menekült meg András az egyik veszedelemből, de csak azért, hogy még nagyobb essék belé. Hanauban elfogatta a hesseni örgróf, kinek abban télt kedve, hogy alkalmas legényeket fogdosztatott s azokat eladta 40 tallérjával a hannoverai választófejedelemelek, ki mint Angolország királya, Amerikába szállította őket. Az összefogdosott katonákat éjnek idején szállították, mert az ily hallatlan erőszakoskodás fényes nappal már azon időben is roszt vért csinált volna. Egy folyón kellett keresztül szállniok kompon s Jelky András fölhasználva a sötétséget s uszási nagy képességére gondolván, a folyó közepén egy bonni tanulóval együtt a vízbe veté magát s a víz alatt uszva elmenekültek, daczára az utánok röpitett golyópornak. A bonni diák szülőinél kipihente magát s akkor a Rajna mentében leutazott egészen Hollandiába. Rotterdamban, a mint a tengerparton járkált, szoba eredt egy hollandi hajótulajdonossal, ki elhívta, hogy nézze meg hajóját. A tapasztalatlan fiu engedett a hívásnak s a hajó belsejének szem-

lélése közben minden gyanu nélkül tekintett be a hajófenékre nyíló nagy érczajtó nyílásába, midőn a hajótulajdonos hátulról megragadta s beletaszította a hajófenékre. Emberkereskedő volt, a kinek a körmei közé jutott s ezuttal ő már a nyolczvanötödik volt azok közt az áldozatok közt, kiket az embertelen rabszolga-kalmár Dél-Amerikába szánt. A szerencsétlen emberek egymásra voltak halmozva a hajófenéken, ronda, tisztátalan helyen, sötétben, roszt táplálva, sokan köztük halálos betegen, sokan pedig egészen meghalva, s rothadásnak indulva. Csak a hiutaszerű mozgásból s a hullámok csapkodásából gyanithatták, hogy nyílt tengeren vannak, távol minden emberi segélytől s remény nélkül a megszabadulásra.

De a csatorna-tengeren, melyen a hajónak keresztül kelle menni, rettenetes vihar támadt. A hajó egy zátonyon repedést kapott s borzasztó hanykódása közben mindinkább meg kezdett merülni vízzel. Oda lenn a szerencsétlen foglyoknak már hónaljaig ért, mielőtt a szörnyű viharral elfoglalt hajólegénység még csak sejtette volna. Borzasztó helyzetben voltak. Kétségbeesett dörömbözésüket, kiáltásukat tulordította a vihar. Már-már odafultak valamennyien, midőn egyszerre égenzengő roppanás hallatszott s az érczajtó hirtelen felpattant. A villám csapott a hajóba s az érczajtót bezuzta, s isteregve furódott a vízbe. A rettenetes villám lett megmentőjük, kik az általa ütött nyílason fölrohantak a fedélzetre. Borzasztó látvány tárult eléjük. A hajó lángban állt s holtrészegen feküdtek a pálinkás hordók körül a matrózok, kik a két alakban fenyegető biztos halált nem merték józanon bevárni. Az égő hajó közepén ketté repedt és elmerült.

András az elmerülés pillanatában a ledöntött árbofczfához kapaszkodott s ez volt megmentője, ő neki egyedül az egész hajó népe között. Két álló napig lebegett e félig összeégett gerendán a nyílt tenger árjai felett, mig utóvégre meglátott egy halászbárkát, mely a halósalos kimerült embert fölvette. Midőn e bárkába belépett, eszmélete elhagyta s összerogyott. Mire újra magához tért, az angol tengerparton, egy halászkunyhóban találta magát, hol gondos ápolásban részesült, mig csak teljesen fel nem üdült. Ekkor egy hajó állt meg a szirtok előtt, melynek lábában a kunyhó állt, épen akkor temették a hajóvitorla foltozgatóját s Jelky András fölkerézdett a hajóra, hová az imént eltemetett ember fizetése mellett föl is vették. A hajó nem Párisba utazott ám, a hová ő vágyódott, hanem Dél-Amerikába, Surinamba, honnan minden nevezetesebb esemény nélkül hét hónap mulva újra visszafelé vitorlázott az Atlanti-tengeren. Lisszabonba érve, melyet épen egy év előtt pusztított el a világhírű földrengés, kapitánya azért, mert bérét követelni merete, a partra kitette s ott hagyta. Egy fillér nélkül zsebében, egy harapás kenyér nélkül gyomrában kóborolta be az elpusztult város utcáit, s végre is a koldusoktól kénytelen volt koldulni, hogy éhen ne veszzen, s ő, a jószívű emberek meg is osztják vele lopott vöröshagymájukat, kőgyúkat egy omladék tornácán és — osztrigájokat, a mit a tengerparton szednek. Így élőködik a koldus-tanyán, mig végre sikerül a „Sirály“ nevű goeletten alkalmazást nyerni, mely az „Atlantis“ című briggel Maltába szándékozik.

Keresztül vitorlázva a Gibraltar-szoroson, a Földközi-tengerre ér, hol Jelky András, meggondolva, hogy ennek a tengernek hajjai az ő szeretett hazájának partjait is mossák, újból kezdé érezni a honvágy

édesen győtrő kinjait. Egy hét nem telnek bele s reá borulhatna imádott hazája szent földére, — de a végzet mást akar.

Egy viharos éj elteltével a „Sirály“ azon veszi észre magát, hogy kísérlőjétől elszakadt, a helyett egy másik sötét hajóval látja szemben magát, melynek előárboczáról két hegyű fekete lobogó nyujtogatja nyelvét, mint a kigyó fulánkját: ez a kalóz-hajó jelvénye. Elmenekülni lehetetlen s a kis hajó-örtség kétségbeesett védelemre készül a tizszer annyi ellenség ellen. Egyetlen hitvány rézágyuja kartáczstűzével remitő pusztitást mivel a tengeri rablók sürü soraiban. De a kalózhajó végre csakllyát vet neki s iszonyu küzdelem keletkezik, életre-halálra a betóduló vad ellenség ellen. A tulnyomó erő győz, a kis örség nagyobb része elesik, a maradék, közte a hajó-kapitány és András, foglyul esik. A foglyokat a fekete-tengeri rablók Bonába szállítják, Algerba, hol rabzsolgákként eladják. András egy roppant gazdag öreg muzulman veszi meg s magával viszi a tengerparton levő nyári lakásába. Itt átadja a többi rabzsolgáknak, kiknek első gondja új társukat levetkeztetni s egy fekete folyadékkal telt fürdőmedencében megfüröszteti. Jelky András a magyar fiu, e folyadékból kiszállva, valóságos szerencsenné válik, — felöltöztetik rabszolga ruhába s ura elé vezetik, ki dagadó keleti párnákon terül el, hosszu fehér szakállal s kényelmesen szívja nargilejét. A mozelemin lábainál egy nagy fehér kandur terül el, mely az új rabszolga beléptekor annak elibe megy s barátságos dorombolás közt hozzá törlészkedik. A kandur, Gambia, az urnak kedvence, s így annak barátságát birni a rabszolgára nézve valóságos szerencse.

András Gambia udvarmesterévé nevezetik ki, mert Gambiának udvara is van, mely nem egyéb, mint egy roppant hombár, mely tele van gabonával, a mi az egereknek kedvence tanýaja szokott lenni. E hombár közepén, a garmada tetején van egy aranyrojtos selyem-párna, ezen szokott Gambia aludni s itt kell Andrásnak a kegyelt kandur álmai fölött örködni s őt mindennap megmosni s megfésülni. A mozelemin despotának állandó környezetét Zanga, a csibukgyujtogató, Gambia, a kandur és ennek öre András képezte, s így ő is ki volt véve a rabszolgák kegyetlen felügyelőjének, Muleynek orrszarvú bőröbél készült korbácsa alól, a mi Muleyt végtelenül boszantotta, hogy elhatározta, hogy őt is hatalma alá keríti, csak alkalomra várt. Az meg is érkezett a rettenetes sirokko képében. Az afrikai szél Sahara égető sivatagján meghevülvén, embert, állatot eltikkaszt, hová csak lehellete ér. András eszméletlenül hevert a gabnabarnadán a hombárban, midőn Muley, ki az efféle forrószághoz inkább hozzá volt szokva, csendesesen belopódzott s hurkot vetve a kandur nyakába, azt egy rántással megfojtá. Aztán lenyuzta, s mig a csupasz testet a párnára visszatevé, fehér bőrét a verandára akasztotta.

Hussein, a mozmil uraság, szinte kővé vált, mikor a rettenetes látvány szemébe tánt. Megtépte szakállát s megtaposta turbánját örvöngésében, a nargilét pedig megcsavarta a levegőben s Zanga fejéhez vágta. Maga elé hurcoltatta Andrást, s a macska földi maradványait. Ez még fokozta dühét, s mivel nem bírt ily vétekre hirtelen méltó büntetést szabni, addig míg ez eszébe jut, a legmélyebb börtönbe vetette. Két napig volt ott szegény András, bekák, kigyók és patkányok közt, étlen szomjan. A második nap estéjén datolyát és vizet dobott neki Zanga titokban, de rajta kapták s elhurcolták. (Folyt. követc.)

A földkéreg alakulásánál szereplő tényezők.

(Vége.)

Mig a víz, eső, hó, folyók és tenger alakjában, a földkéreg egyenetlenségeit igyekszik kisimítani az által, hogy a magasabb hegyeket a völgyekbe hordja le: addig a beltűz épen megfordítva az egyenetlenséget igyekszik előmozdítani az által, hogy a sík területeket itt fölemeli, amott pedig alásüllyeszti. A tűz e szerepét a vulkánok, földrengések és a lassu emelkedések vagy süllyedések alakjában gyakorolja.

A beltűz ezen működéséről könnyen meggyőződhetünk, ha a földkéreg azon részeit szemléljük, a hol egyes kerék nyílások, ú. n. kráterek (krater görög szó, annyi mint pohár vagy tölesér) fordulnak elő és körülte az ezelebb kifolyott láva, hamu, vulkán-iszap és más gázemű anyagok leverődéséből származott képződményeket látjuk.

A kráterből kifolyó láva megkeményedve gyakran száz láb vastag rétegeket képez a környező tájakon, melyek keménységre nézve a bazalttal vetekednek; a hamu, tajték és vulkániszap pedig a mint kitérés kitérés után következő nagy halomra nő, szintén az eredeti tűzhányóhoz hasonló apró kupalaku hegyeket képez a vulkán tetején, melyek aztán összeolvadva, lassanként a több ezer lábnyi magas Etna, Vezuv és Hekla létrejöttét eszközölték, mig környezőlkben a láva Pompeji és Herkulánnum legkét tartja eltemetve.

A mi az általunk legjobban ismert Európámai felszínét illeti, itt nagyon kevés, sőt az egész földön mindössze is alig néhány száz vulkán található jelenleg működésben; de ha a már kiképződött régebbi hegyeket és elkopott halmokat vizsgáljuk, számos hasonló eredetű képződményre akadunk a földön mindenütt, sőt a tenger alól fölemelkedett szárazföld egyes helyei is világos nyomait hordják magukon annak, hogy a tenger alatt is történnek ily vulkanikus kitérések, a mely esetekben azonban a tenger fenékén leülepedő iszappal levén keveredve az ily tenger alatti vulkánokban kihányott olvadé anyag, az ily képződményok szerkezete nagyon elűt a szárazföldön létrejöttéktől.

A földrengések szoros összefüggésben vannak a vulkanizmussal és ugyanazon belső erő által előidézett rázkódásai a föld kérgének. Általa gyakran hirtelen meredek hegyekké emelkedik fel egy sík terület, élesen kiálló repedéseket mutatva széleinél, mig más helyt ép így a víz alá süllyed, mi előbb szárazföld volt. A földfelszínnek ez uton is tekintélyes része szenved nagyon jelentékeny változást, mivel csak a jelen században is több ily felszínalakulásról van tudomásunk; az Indus torkolatánál nagy terület süllyedt el, mig mellette egy másik a tenger alól emelkedett fel; 1822-ben a chilei partok körülbelül száz mérföld hosszában csaknem hat vagy tíz lábnyi magasra emelkedtek fel hirtelen és maradtak aztán állandón így; Új-Zéland, az ausztráliai szigetek és Nyugot-India partjai pedig majdnem mindennapiaknak mondhatók a kikötők és városok elsüllyedése és a folyamok medrének fölemelkedése.

A lassu vagyis fokonzenti fölemelkedése a föld kérgének, habár kevésbé feltűnő, de azért nem kevésbé jelentékeny eredménye szinte a beltűznemű tényezőknek. Számos vizsgálatok által van bebizonyítva, hogy jelenleg Skandinavia északi partjai fokozottan emelkednek, és valamint Sziberia partvidékei, ép úgy mint a sarki tájak szigetei is számos újabb terraszzerű emelkedéseket mutatnak; Dél-Amerika keleti és délnyugoti partjai nagy területeken hasonló tűnemény észlelhető. Az ily emelkedések nem levén igen hirteleniek, a futtában szemlélő által nem vétenek illőleg tekintetbe, holott ha csak az angol partokon észlelhető ilyenmű változásokat vesszük is számításba, a hol több régi tengerparti helyek jelenleg tíz, husz, negyven, vagy hatvan lábra is vannak a tengerszín fölé emelve, és épületek, melyek a tenger közvetlen közelében állottak, most csak a történelmi korszak óta is mintegy a száraz földre messzire betolatva: akkor be fogjuk látni, hogy az ily apró változások is a felszínnek terjedelmes átalakulását eszközölhetik.

Azonban nemcsak emelkedés, hanem süllyedés utján is eszközi ugyanezen tényező az átváltozást, mint azt a Csendes-tenger szigetein, az atlanti partokon, az Egyesült Államok déli részain, Grönland nyugoti és Norvégia déli partjain tapasztalhatjuk. Sőt az ily lassu változások a tenger fenékén is folyamatban vannak s ezeknek köszön-

*) Jelky András bajai fiu rendkívüli kalandjai ötödik világrészben. Történelmi kultúrásság alapján. Magyar népkönyv, különös tekintettel a soroldatban ifjúságra; írta Hevesi Lajos. Pest, 1872. Kiadja Hecker st Gusztáv.

hetők azon szigetek, melyek gyakran nagy terjedelemmel, ép ily lassanként, eleinte mint homokzátanyok, később pedig mint állandó száraz földek jelennek meg.

Az egész föld tömegéhez képest bármily csekély legyen is testére nézve a földön még eddig megjelent szerves lények legnagyobbika is, mégis nagy szaporodási képességüknek fogva, kivált hosszabb idő alatt annyira elterjednek, hogy haláluk után fenmaradó szilárdabb részeik a tapasztalás szerint gyakran egész hegyeket képeznek együttvéve. Azon óriási kőszentlepek, melyek Irland, Skócia, Hollandia és Kanadában több ezer holdra terjednek és gyakran negyven lábnyi vastagságot is elérnek, valamint azon turfa, gyep-tözegek is, melyek a delták mocsáraitban, a Niger, Ganges és Irawaddi környékén, India lapjaiban és Amerikában a híres Dismal fertők helyén találhatók, mind a növényvilágnak köszönhetők.

Az állatokat illetőleg, habár az Oselefánt, Mammuth és társainak csontjai szintén egész rétegeket képeznek is Szibéria laplyaiban, mégis tulajdonképpen nem ezek, hanem az egyénenként sokkal jelentékenyebb apróbb organizmusok, a kagylók, puhányok és korallak azok, melyek a föld-kéreg kiképződéséhez a legnagyobb mértékben járultak. A Buda-Pest környékén való s az ó-budai Nummulit-hegyek, a Lajta hegy-ség, a svájci és francia Alpesek nagy része, a kagylók és korallak héjaiból áll. A mikroszkop föltalálása óta mind több és több geológiai képződményben bizonyult be, hogy azok jelenleg bármily tömör mész- vagy kova-köveknek látszassanak is, tulajdonképpen mindig állati eredetűek; a híres svédhoni hegyi liszt, az indiánok ehető agyagja, a Tripoliciszpala, a Bilinapala, a kréta, a kovakő mind parányi állatoknak héjából származott; a foraminiferák apró likacsos héja meszes iszapalakjában száz-mérföldre terjed el a tenger fenekén; a globigerinák az angol és francia partokon látható vastag kréta-rétegeket alkották; és az északi tenger partjain ismeretes homoktorlaszok a diatomaceák tömörületei. Mindezen lények részint a légkör alkatrészeit, részint a sziklák feloldott elemeit egyesítették magukban, és rövid életük után ezeket hagyták új alakban hátra a föld kérgében kőszén, homokkő és márvány név alatt.

Szent-Kereszt.

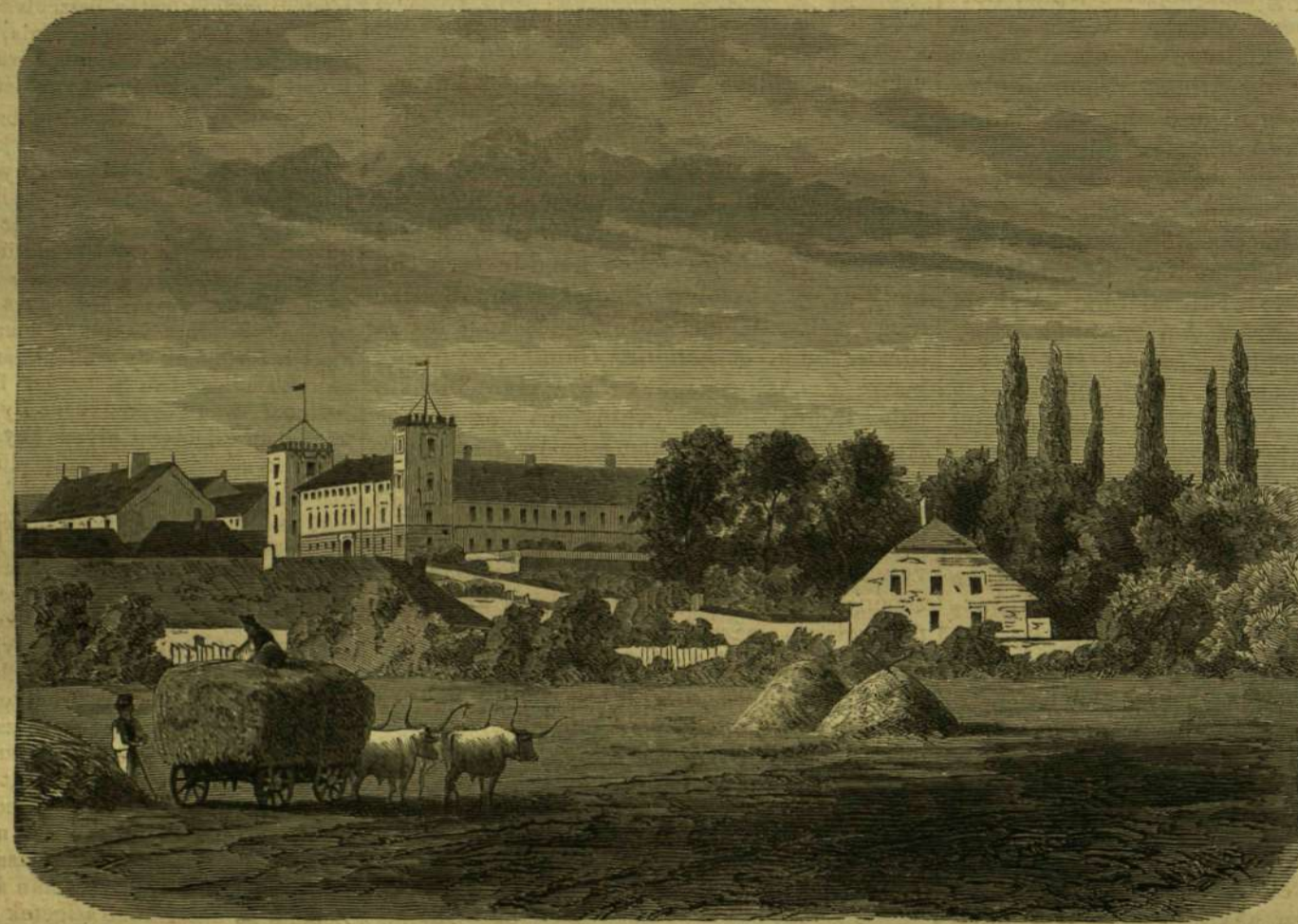
(Ipolyi Arnold besztercebányai püspök nyírila.)

Az utának, kit a Zólyomból Körmeöczre vezető merész vaspályán, erdőkkel fődött magaslatok szélén, szédítő magasságu töltésen, lassított menetben visz a gőzgép, a garanberzenzei és bartoslehotkai állomások között kiválóan megragadja figyelmét azon pont, hol a táj egyszerre megnyílik és a kanyargó Garan partjain közepes nagyságu mezőváros terül el, dominálva egy kastély által, melynek masszív idomai fölött két négy-szegletű torony magaslik ki. Bars-szent-kereszt mezőváros és a besztercebányai püspök nyírila áll előtte.

E hely a XI. században a garanmelléki sz. Benedek rendű apátság tulajdona, a XIII. század-

ban az esztergomi érsekiség birtokába ment át. Ekkor neve *Keresztur* volt. A XVI. század előtt nem találjuk nyomát, hogy az érsek itt tartózkodtak volna. *Oláh Miklós* már szívesen kirándult ide, hogy a vidék szépségeit és üde levegőjét élvezze. *Forgách Ferenc* bíbornok 1615-ben ide vonult, hogy megrongált egészségét visszaállítsa. Itt érte el a halál. Utódja, *Pásmány Péter* nagy előszeretettel viseltetett Szent-Kereszt iránt. Gyakran jött ide kipihenni fáradságait. És mivel igé-nyeinek a régi épület nem felelt meg, új tágasabb lakházat építtetett. Lippay folytatta az építkezést, olasz mestereket hívott meg terveinek keresztül-vitelére. Keresztély Ágost szász hercegnek is sokat köszönhet e hely.

1776-ban a besztercebányai püspökség az esztergomi érsekiség területéből kihajítottván, a szent-kereszt uradalmat nyerte dotációjul. Azóta a szent-kereszt kastély a püspököknek rendes tartózkodási helye a nyári időnyen át. Az épület terjedelmes négyszög, félig várnak, félig nyaralónak jellegével. Jelenlegi birtokosa, *Ipolyi Arnold* hírneves régészünk, bár csak fél év óta lakója, máris jelentékeny újításokat vitt keresztül, melyek nem kevésbé bírnak a nemes izlés és a praktikus észszerűség jellegével. A lakszobák és fogadótermek hosszu sötét dús könyvtár, kézirat-gyűjtemény, keresztény és pogány régiségek, régi

Szent-Kereszt (Bármegyeben.)

és új festészeti művek gyűjteményei valóságos muzeummá alakítják, mely a folyosókra is kiterjeszkedik.

A nagy kiterjedésű, francia izlésben tartott park árnyas bétányokkal kínálkozik, ugrókuttal, tavakkal, üvegházakkal díszlik.

Itt is lépten-nyomon találkozunk a főpapi tulajdonos átalakító tevékenységének nyomaival.

Megemlítjük, hogy a háziur szíves vendégszeretete már az elmúlt nyáron is számos művészeti és irodalmi notabilitást vonzott e szép helyre.

Kiköltözés Elzász-Lotharingiából.

A művelt világ közvéleménye méltó megbotrányozással tekint a német „kulturnemzet”-re, mely a XIX-dik századba nem állt egy darab középkort becsapni, annak minden kiméltenséggel, jogtapodásával és barbarizmusával. Mert a mi most Elzász-Lotharingiában történik, az valóban nem egyéb a legdurvább, a legsötétebb középkornál, mikor egy-egy dolyfős hódító az elfoglalt országok lakosságát vagy kiirtotta, vagy rabszolgává tette, vagy kiüzte. Lehetett volna-e kikeresettebb guynnyal tetézni a két tartomány ártatlanul szenvedő lakosságának szerencsétlenségét, mint az ugynevezett „optio” szemfényvesztő

elvének föllálítása által, mely látszólagos engedékenysége és szabadelvűsége mellett is a legkönyörtlenebb zsarnoki cselekvény, melyet valaha egyik nemzet a másiknak elkeserítésére kitalált? Mire való volt Elzász-Lotharingia lakóitól, kik noha csak két század óta tartoztak a „nagy nemzethez,” mégis francziákká voltak maguknál a francziáknál, azt kérdezni, hogy francziák akar-nak-e inkább lenni, mint németek. Két század boldogságát, dicsőségét nem lehet oly könnyen elfeledni, hogy azokat, kiknek e boldogságot és dicsőséget köszönhetjük, egyszerűen megtagadjuk, főleg olyan jövőért, mint a milyen az erőszakkal elfoglalt francia tartományok lakóira várakozik. Egyfelől a nagy forradalmi harczok babérkoszorú által összefűzött mult, az ipar, kereskedelem és műveltség fölvirágzása és a finom izlés meghonosulása, másfelől durva önkény, a „vér és vas” uralma, és mindenek fölött az a szomorú, elkeserítő tudat, hogy meghódított, leigá-zott, igazi hazánkat erőszakkal elszakított nemzet vagyunk: ime! e kettő közt kellett választaniok Elzász-Lotharingia szerencsétlen lakóinak! A választás eredményét előre tudni lehetett. A francziák inkább koldusbotot ragadnak, mintsem a hódítónak alttalálói legyenek.

Október 1-jén járt le a határidő, mely alatt az elzász-lotharingiaknak nyilatkozniok kellett,

hogy melyik nemzethez kívánunk jövőben tartozni. A kik francziák akartak maradni, azoknak ki kellett vándorolni hazájokból, szülőföldjökrol! Ilyen barbárságot az ujjab kor, kivéve talán a lengyel nemzet megsemmisítését, alig képes fölmutatni Európában. — Az európai nagyobb lapok levelezői, kik e tartományokat mostanában meglátogatták, a legélesebb hangon támadják meg a német császári kormányt e nyomorteljes népvándorlás előidézésé miatt. — E rendszabály, mely oly óriási súlylyal nehezedik az

annektált tartományok lakóira, épen azokat bünteti, kik a háboru előidézésében legártatlanabbak; fájdalom! háboru időkben többnyire mindig így szokott történni.

Mellékelt rajzunk Saverne-ből (melyet a németek siettek Zabern-né keresztelni) tüntet föl egy szomorú jelenetet, melyet egy ott mulató művész a helyszínén vett föl. A képen három különböző kora férfi, két nő s két gyermek látható. Az egyik férfi és az egyik nő még tavasz-korát éli; a nő egy csecsemőt visz karján, míg egy szép fűrtű leányka ruhájába kapaszkodva követi őt. Az atya kék blouze-ba van öltözve s nyakán bő háromszínű kendővel. Egyik kezében egy kalitkát visz, két keze madárral, a másikban ünnepi saruit. A gyermekek kezében egy-egy törött játékszer van és az anya csecsemőjén kívül egy kis batyut és valami konyhaeszközt is viszen magával. Mellettök öregeségtől reszkető nagyapa és nagynyanya áll, kik sokkal korosabbak már; hogysen imádtott hazájokat el tudák hagyni. Hány ily megható jelenetet lehetett látni Elzász-Lotharingiában, míg az a 70—100,000 ember részint Svájcba, részint Franciaországba kiköltözött!

Mi magyarok talán el sem tudnók képzelni egy ilyen kiköltözés szívet kínzó fájdalmait. Mi nem vagyunk kivándorló nemzet, mi nem hagyjuk el hazánkat még legnagyobb

szerencsétlenségében sem. De hova is költöz-nénk?

A nagy világ e kívül
Nincsen számokra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze:
Itt élned, halnod kell!

S. L.

Egy magyar társaság Konstantinápolyban.

II.

(Leszállás a hajóról. „Baksis.” Szállodák. Konstantinápolyi életrend. A Dragomanok. Az ó-szerail: kínés-, könyv- és fegyvertár. Kioszkok. Mecsetek: Zsófia, Szolimán. Ahmed mecsete. Egyéb nevezetességek Stambulban. A Bazár. A kormányhatóságok palotája. Magyarok Konstantinápolyban. Asztalos János perai lakos. Szilágyi Dániel könyvkereskedő. A dervisek. Rákóczi, Zrínyi Ilona s Guyon sírja. Skutari. Konstantinápoly látképe. Török nőkről s befolyásáról a törökök állami életére. Visszatérés.)

Pénteken szept. 20-kán érkezünk meg Konstantinápolyba. Leszállunk a Lloyd hajóról

Kiköltözés Elzászból.

utazásunk leggyötrőbb jelenetei közé tartozik. Borzadok visszaemlékezni rá. — A tengeri gőzösnek ugyanis a parton nem lehet kikötnie, és így az utasokat magán csónakosok, „Kaikdzsik” szökták a partra szállítani. Ezek irtózatos lármát csapnak, midőn a hajó megérkezését látják, mindenik siet első lenni s minél több vendéget szállítani. Fölrohannak a hajókra és magukkal vonszolnak, utitáskáinkat, bőröndeiket elragadják s csak nehezen lehet őket a nagy toladókodásban követni. Egy keskeny, életveszélyes kis lépcső vezet a nagy hajóról a csónakokhoz, és ezen mindenki siet a csónakban ülő utitársa, málhája után. E toladókodás közben sok holmi elvész, sőt aránylag szerencsének mondható az is, ha az utas szárazon a partra kerül. A kaikdzsik s a matrözök irtózatos lármája a gyöngébb idegzetűeket pillanatnyira elkábítja, sőt a hallérezket is megtompítja. E sok bajnak oka nem egyéb, mint a Lloyd-társaság hanyagsága. Kötelessége lenne ugyanis arról gondoskodni, hogy a közlekedés a város s hajói közt rendes kisebb gőzösök által föntartassék úgy Várnán, mint Konstantinápolyban, s vendégei a ki-és beszállás e gyötrő jeleneteitől megszabadíttassanak.

A parton egy pénzügyi hivatalnok utitáskáinkat megvizsgálta. A szemle után az obligát „baksis” („borraváló”) nem maradt el, annál kevésbbé, miután a hivatalnok maga nyújtotta felénk markát s mindjárt meg is taksálta a borraválót. Ez már így van Törökországban; az állam jól tudja és ismeri e visszaélést, melyet hivatalnokai az idegeken elkövetnek, de nem tesz ellenszemmit, sőt a hivatalnokokat egyenesen maga utatítja erre azért, hogy rosszul fizeti őket.

Baksisért mindent lehet kapni a török földön: egy-két líráért a külföldről menekült gonosztevő török utlevélet kap, melybe „feddhetetlen jellemű”-nek iratik be. Csak a bírák mondatnak megvesztegethetlennék, — de nem hiszem, hogy e közragály rájok is ki ne terjedne! A fináncz-hivatalnokok azonban tul tesznek mindannyian. Például visszamenet Ruscukon történt meg velem a következő eset: Egyik utitársam eltávozván mellőlem, megkért, hogy utiböröndjére felügyeljek s a hajóra szállíttassam. A hajó előtt a parton néhány török pénzügyi biztos ült, és az uti táskákat vizsgálta. Az én böröndöm szerencsésen tulesett a vizsgálaton, — most utitársamra került a

az éjjeli férgék hemzsegő sokaságát, melyet mi azonban — hála a vas ágyaknak — Konstantinápolyban nem tanultunk ismerni. Több kiváló görög, francia, olasz s német hétel van ezeken kívül Perában, de ezek legtöbbször az az érződala, hogy nem a szoba, hanem az egész ellátás vétetik számlába — akár étkezett az ember ott, akár nem, mi pedig az utasra, ki a nap legnagyobb részét másutt tölti, igen kellemetlen teher.

Ezen eljárás azonban a keleten divó életmódból könnyen kimagyarázható lesz. A déli 12 órai ebéd ugyanis ismeretlen itt az európaiak vagyis frankok előtt — mert a törökök nem szokták az étkezésben időhöz kötni magukat, akkor esznek, mikor megéheznek. A frankok ellenben esti 6 órakor — ekkor van a töröknél dél — költik el az ebédet; a dejeuner-t (à la fourchette) 12-kor, a reggelit fölkelés után: épen úgy mint a nyugat előkelőbb városaiiban. Magyar társaságunk legnagyobb része azonban nem tudott ezen igen gyakorlatias életrenddel megbarátkozni. 12—1 óra közt rendesen megebedtél, — hív maradván itt is, a távolban is a hazai erkölcsökhöz.

Reggelenként közös megállapodás szerint a

„Pest” szálloda kávéházában gyűltünk össze, hol elég jó „francia” kávé kaptunk. Így nevezik a nyugati módra készített kávé itt, megkülönböztetésül a török kávétól, melyet piczi csészékben tálnak föl. A mi nyugati, az itt mind francia, — a keleti pedig „török.” Francia fürdő — török fürdő; francia koszt — török koszt.

Összejövetelünk után kisebb, 10—15 főből álló csoportokra oszolva, más-más iránynak mentünk, megnézve a város s vidéke fő nevezetességeit. Erre azonban tolmácsra, „dragoman”-ra volt szükségünk, milyen akárhány állott rendelkezésünkre. Egész mesterséget üznek a tolmácsok itt s igen nagy számmal vannak. Akadtunk köztük magyarokra is, de úgy találtuk, hogy ezek szakmájukhoz keveset konyitanak — magyarán mondva: mind „pfusser”-ek. A francziák e olaszok közt némelyik azonban igen járatos s alapos helyi s történeti ismeretekkel bír.

Nagy előnyünkre szolgált, hogy akadtak egyes jóakaróink, kik tanácsal s utbaigazitással segélyünkre voltak, mi ily távoli, s hozzá még egészen ismeretlen s heterogen világban a légkörben alig megbecsülhető szolgálat. Az osztrák-magyar követségnek egyik derék tisztviselője Konjek

Gusztáv, követségi titkár s első tolmács, minden lehetőséget elkövetett, hogy időszünetet minél kellemebbé s élvezetesebbé tegye — csak az sajnos, hogy társaságunk szervezőtlenségénél fogva nem mind részeseitüink e sziveségben; ugyanis a legtöbb programmalanul bolyongtak Konstantinápoly minden részében. Miután az ó-szerailnak s a mecsetek megnézésére a külügyminisztériumtól egy „fermán“ szükséges, Kosjek ur a hozzá forduló magyarokat maga elvezette a „magas portához“ az állami s külügyi minisztériumhoz. Itt török szokás szerint a társaságot megkavézatták, aztán a fermán kiállították s egy biztost küldtek ki a társaság vezetésére.

Az ó-szerail s a mecsetek megzemlése konstantinápolyi látványon fénypontja volt. Az ó-szerail körülből 30 év óta lakatlan, ma már csak múkincseit, régiségeit, könyv- és fegyvertárát s a zultánok pompás kioskjait mutogatják. Az új császári lak s a császári hárem a pompás *Dolma Bagdse* palotában van elhelyezve a Bosphorus mellett Pera alatt, közel hozzá *v. Tshirigán*, szintén császári palota, tündérszerű fényvel berendezve, azonban most lakatlan. — Az ó-szerail Galata és Stambul (a törökök városa) között öblöt képező „arany-szarv“ kanyarulat mellett terül el. Alig irhatni le a benyomást, melyet a pazar fényvel berendezett mozaikból s porcellánból alkotott kioskok, a történeti emlékeztető elfogadó-terem meg a görög korból származó trónussal, a brillantoktól, gyöngyöktől s ékszerektől csillámló kincstár, végre a sz. Iren-templomába elhelyezett roppant fegyverszűréségét a környező római, bizanti régiségekkel az idegenre tesznek. Két évezred története vonult át szemünk előtt s emlélkünkben. Mennyi ékszer s fegyver lehet itt hazánk földéről! Magyarországon s Erdély városai közül az ó-szerail környéte igen csekély a nyugati könyvtárakhoz képest, alig megy néhány ezer kötetre; de ezek mind becses történeti s vallási tartalomú kéziratok. Mátyás király könyvtárának maradványait másutt őrzik; ott van ama imaház is, hol Mohamed öltözékei vannak lezárva, lezárva a szó legteljesebb értelmében, mert ide senkit sem eresztettek be, s még a zultán is, mielőtt bemenne, a szabadon álló vízben hétszer megmosakodni tartozik. Közel áll hozzá Murad zultán kioskja, mely aranyozott ezüstből készült. Ezen kiosk értéke fölülmúl minden képeletet: fölér egy kisebb tartományal.

Az ó-szerail eme nevezetességeit elhagyva, fermánunkkal a vén Stambul mecsetjeit néztük meg. A Jove principium: első az Aya Zófia — a Zsófia-mecset. Bizanti-stylben épült roppant alkotmány; belseje oly óriási, hogy egész hadsereg elférhet benne. Mozaikjának szépségét a templomokrók lekaparják, hogy az idegeneknek egy-két piacterét emléké adják. E templomban négy ölnyi magasságban feküdtek a legyilkolt keresztények, midőn a törökök 1453. május 29-dikén Konstantinápolyt elfoglalták. Mutatják még a templomba lépő II. Mohamed zultánok falba vésett kézműveit, körülbelül öt ölnyi magasságban. Megnéztük még nagy Szolimán mecsetét is, mely bár nem oly nagyszerű műalkotás, mint a Zsófia-mecset, a belépőre még meglepőbb benyomást gyakorol, oszlopzataival és magas ragyogó színezetű ablakabláival. E templom építésén 15,000 magyar fogly dolgozott s így e pompás oszlopok s magasra meredő ívek, kupolák s minaretok is nemzeti szenvedésnek szomorú jelei.

Még II. Ahmed hat-minaretos mecsetét tekintettük meg, melyet magas cyprusok s platanok öveznek körül. E mecsetet is, mint mindannyit, sarutlanul jártuk meg. A benyomás, melyet e mecset az Aya Sofia s a Szolimán-mecset szemlése után tett, kevésbé imponas, az épület közepén álló tám-oszlopok igen kelletlenül meredeznek föl. Érdekes emlékek vannak köze azon térhez, mely az Ahmedieh előtt nyulik el. E tér képeze központját a hajdani bizanti udvari s államiéletnek. Itt volt a Hippodrom, mely most leherdott, árnyéktalan hely. Két magasra nyuló emlék díszíti e tért. Egyik II. Theodosius ob-liskje, a másik egy bizanti obelisk, mely márványlapokból állított össze, és egykori arany küldiszményeitől megfosztva, most egészen csupaszon áll. E tér arról is nevezetes, hogy a török birodalom reformja itt kezdetét meg a janicsárok lemezárása által 1826. június 28. án.

Stambulban ezeken kívül is megszámlálhatlan nevezetességei vannak. Ott van a reformátor II. Mahmud mauzóleuma (Turbeh), ott van Valens császárnak még ma is használható nagy vízvezetéke, melynek sötét ívei magasra meredeznek még a legmagasb házak felett is, ott van a tekervényes „Bazár“, melyben az idegen vezető nélkül oly

könnyen eltévedhet. Mindennemű kereskedőknek s kézműparosoknak külön utcái vannak itt, a kereskedők azonban, főleg a görögök, az idegent azonnal észreveszik s oly szemtellenül talakodnak felé, kínálva, dicsőítve árucaikkal, sőt megfogva még öltönyüket is, hogy a piaci légnél kiállhatatlanabb kalmárlelkeket hamar megutáljuk s a labirintusból menekülünk ki, miután egyik-két keleti emléket rokonaink s ismerőseinknek itt összevárosoltunk.

A kormányhatóságok palotái közt legpompásabb épület a hadügyminisztérium. Egyáltalán a törökök hadseregükre roppant gondot fordítanak. Kaszárnyái vetelkednek bármely nyugati laktanyával s mindennel bőven el vannak látva. A „magas porta“ épülete igen közepes, sokkal nagyobb szerűk nála még a pénzügyek s a kegyes alapítványok minisztériumai.

Stambulban ezeken kívül a héttoronyt nézték meg sokan, melynek bűzös s penészes üregeiben annyi nevezetes magyar fogly senyvedett el. Erről Csiky Kálmán utitársunk adott leírást a „Pesti Napló“ tárczájában, míg az életet s viszonyokat a török fővárosban a „Hon“-nak —y—y jegyű tárczája (subrosa legylen mondva, Vadny Károly ur, ki szintén megtette a kirándulást), igen élhető s kellemes ecsettel vázolja, ugy hogy leírása az olvasóra nézve már egy fél konstantinápolyi utazás.

Nem lévén föladatom Konstantinápoly érdekességeit sorban vázolni, — mert ezekre kötetek sem elegendők, csak még egy-két, a magyar olvasót talán némileg érdeklő reminisceniat kell fölelevenítenem. Magyarok után tudakozódva Konstantinápolyban, föllemlített nekünk a legújabb martyrt s száműzöttet — a „lelkes ügyvéd“ Asztalos Jánost is, ki Perában egy szállodát bérel s garçonok számára szobákat tart nyitva. A leleményes ember denique mindenütt fölleli magát. „Száműzött“ vagy inkább „menekült“ hazánkfűt személyesen is volt alkalmunk üdvözölni a Café allemand előtt, hol épen egy magyar kereskedővel konversált. Magas, természetes alakra tetem sem megviselt s szakállá össze vegyült. Mondják, hogy itteni élményei szintén fölkölték már a török hatóságok figyelmét.

Kellemesből emléket hagyott hátra mindannyiunknál Szilágyi, Dániel, ki ugyszólván, lelket képezi az itt lakó magyaroknak. Könyvtárs s nyelvtanár, továbbá idegeneknek, kiknek török hatóságokkal teendőjük van, tolmácsa és kalauza. Lakik Perában a Rue Timoniban 3-ik szám alatt, hol könyvkereskedés, török kézirat- és műgyűjteménye van.

Szilágyi konstantinápolyi utazásunk alatt sok hasznos utbaigazitással szolgált. Velünk volt az ó-szerailban, a derviseknél, kiknek mind a két fajtaját, a kiáltó s tánczó derviseket megnéztük, bámulva a vallási őrtönjés ezen áldozatait, kik gyakran a hely színén összeesnek, belefáradva ékteleen lármájukba vagy elszédülve a több óran keresztül folytatott keringés után.

Rákóczi, Zrinyi Ilona és Guyon sirja szintén oly pontok, melyet az ide utazó magyar nem mulaszt el megtekinteni. A két elsőnek sirja a Galata városrészen szent Benedek katolikus egyházában fekszik. — Rákócziának, latin sirirata a talajba, Zrinyi Ilonáé a falba van fektetve. Épen istentisztelet volt a kis fehér kápolnában, midőn eléptünk s a sirt megnézni kívántuk. Még az egyik templomszolgá sem tudott semmit a sírról, mely aligha nem fő nevezetessége az egyháznak. Egyik pap azonban megmutatta nekünk a helyet, melyet az istentisztelet alatt csendben, föltűnést nem idézve elő, megzemléltünk.

Guyon Richard sirja az ázsiai Skutariban fekszik, Konstantinápolytól szemben attól mintegy háromnegyedóra távolságra, az angol temetőben, melyben a krími hadjárat alatt meghalt angolok hamvai nyugszanak; zöld cyprusfák kellemes árnyékában fehérik elő a márvány lap, mely alatt azon derék férfi pihen, ki a magyar sirirat szerint — *Törökország főgenerálisa, Frankon ivadéka, Angolhon szülötte s Magyarhon vitéze volt*. Egy kegyeletos emléket szenteltünk a hőnek, aztán fölmentünk a Djamliða-hegyre, honnét gyönyörű kilátás nyílik egész Konstantinápolyra, a Bosphorusra s a Márvány-tengerre. Egy reggelig csillogott előttünk Ázsia ezen örönpontján, első pillanatra nem hittük, hogy mindez valóság lehet.

Velünk szemben az Arany-szarv, száz és száz görzöselvel, árboczaival, vitorláival s a legkülönbözőbb nemzetek lobogóival. Ettől balra Stambul,

a mecsetek, minaretok s kupolák e városrésze farsztélyu háremével, jobbra lenn Galata, komor és ó-tornyával s hangyabolyként hemzsegő lakosságával, s Tophhanna a tenger mellett elnyúló rész örökké mozgó iparváltás forgalmával, fönn a hegyen Pera magas, nyugatias házaisaival, melyek majd mind a két év előtti tűz után épültek. És minden építészeti stylene alakjait meg lehet e tarka zíraváros egyvelegben találni. A román, bizanti, mohamedán, arab, renaissance, germán s rococo-stylene megvannak itt a maga alakjai: azonban az építkezések legnagyobb része izetlen, különféle színekre mázolt keskeny házakból áll, melyek közül az újabbak tartós és erős kőanyagból, míg a régiek nagyrészt fából alkotottak.

A három s négy emeletes faházak nem tartoznak a ritkaságok közé. Újabbban azonban, okulva az egész városrészeket elhatmasztó tűzek által, a fából való építkezés megtiltatott s egy „közmun-katanács“-féle állított föl, mely a város egyes terv szerinti építkezésére felügyeljen. Így Konstantinápoly is halad, ámbár török módra, csak lassan előre.

Igy télt el rövid öt nap, melyet itt létünk szenteltünk. A mondtakon kívül még sok más érdekes pontot szemléltünk meg, s azonkívül majdnem kiki még egy különös, életirányának megfelelő szaktett tanulmánya tárgyává. A lelkeszek tudakozódtak a vallás viszonyai fölül, az ügyvédek a jogszolgáltatás iránt kérdőszökdtek, az orvosok közül néhányan a kórházakat látogatták meg, a gyógyszereszek a gyógytárakban fürkésztek. A nőket a török nők érdekelték, — de talán jobban érdekelték azok minket, férfiakat is. De a törökök minden e tárgyban tett kérdőszökdésünkre kiterelőleg, vagy épen rendreutastólag feleltek, — láttuk, hogy ez oly thema, melyet előttük nem jó pengetni, s mely által azonnal visszariaszítjuk őket magunktól. Engem legfőképp a törökök állami s politikai élete érdekelt. Több törökkel, polgári s katonai hivatalnokkal beszéltem e tárgyról, de egyik sem tudott oly találó s alapos fölvilágosítást nyújtani, oly fölvilágosult véleményét adni, mint egy ezredes, kivel visszamenet a Lloyd-hajón ebéd fölötti ismeretséget kötöttem.

Tefik bey a neve; épen Amerikába volt utazóban két tüzer tisztel, hogy a török hadsereg részére 200,000 fegyvert szerezzen be. Tefik bey igen művelt ember, a francia nyelvet jól beszéli, melyet híhetőség a Galata-szerailban (diplomatiái iskola) tanulhatott. Kérdőszökdéseimre körülbelül a következő feleleteket adta: „Törökországban minden polgári s katonai hivatalra nemzetörökök is alkalmaztatnak, csak eszük legyen hozzá.“ „Ő a Koránt csak a vallási ügyekben tekintik kötelezőnek; a polgáriakban nem.“ „Ha templomban van, hi mohamedán, különben nem gondol vallásával semmit, s ez öt miben sem gátolja.“ Ezt nemsokára meg is mutatta, mert az asztalon levő szegszárdi vörösből nagyot ürtett — Magyarország egészségére, miután mi megelőzőleg Törökországot éltettük. A függőben levő trónörökösödési versengés iránt is kérdést intéztem hozzá, de ő diplomatische begombolva azt felelte: „Ilyenről itt nem tudnak semmit.“ Arczán azonban jól meglátszott ennek az ellenkezője — de félt, hogy oly nyilatkozatot tehet, mi megtudatván, rozgatást vonna maga után. Nagy élvezettel társalogtam tovább s reformer-törökkel s meggyőződtem, hogy ha a török mind ilyen lenne államát a legelőtrevalóbb birodalmakhoz lehetne számítani.

Visszautazásunk ugyanazon tájakon történt, mint idejöttünk. Többen közülünk a Ruscsuknak átellenében fekvő Giurgeovúnál kiszállva, egy kanyarodót tettek Bukarestba. Hat napi fáradságos utazás, virrasztás és hanyattatás után ott-hon voltunk, azon megyugyató öntudattal térve vissza, hogy láttuk Bosphorus s láttuk Stambul, de e főnséges látványokat ki is érdemeltük, mert Dii omnia laboribus vendunt — még a szép vidékeket s az éltető léget is. Csillag Gyula.

A pesti vízvezetékek.

A mennyi szót elfecséreltek már eredménytelenül a pesti vízvezetékek, ahhoz még valamit hozzáadni, szintén az eredményre való kilátás nélkül, nagyon hálátlan mesterség lenne.

Nem is a vízvezetékek helytelen, hibás létesítéséről akarunk itt szólni, mert azt már eléggé bebizonyította a víz élvezhetlenség, melyen már hetek óta nem segíthetnek se a vízvezeteki bizottság vitái, se Lindley ur eszhatatlannak hitt

szakismerete, s nem fog segíteni a végleges vízmű létesítése sem, mert Pest város talaja egyáltalán nem alkalmas arra, hogy természetes szűrőkulak segítségével tiszta és ártalmatlan vizet nyerjünk vízvezetékünkbe, a mennyiben a természetes szűrőkulak rendszerét közvetlenül a talaj minőségétől függ, s csak ott alkalmazható, hol a talaj, vagy a vízdüsterület közelében *eastag* és kiterjedt kövecskerakodások vannak. Emé kövecskerakodások azonban nem szabad agyagtól áthatva lenniük, sőt kívánatos, hogy lehetőleg minden agyaggyal vegyülésként mentesek legyenek. Pest város talaja pedig, mint ezt a vízvezeték létesítése után pár évvel Lindley ur is elismeri, felhordott, nemcsak agyaggal, de mindenféle szeméttel vegyült, s szerves anyagokkal telített földből áll, s így, mint a vízvezeteki bizottság egyik közlelő üléseben helyesen elhatározta, itt csak is mesterséges szűrőkészülékek által lehet a bajon segíteni, s mint tudjuk, a mesterséges szűrőkészítésére 20,000 fr. utalványoztatott is.

Bár a mesterséges szűrőkészülék létesítése is Lindley urra lón bizva, nem kétkedünk abban, miképpen a vízvezeteki bizottság kellő figyelmet fordítand arra, hogy ez a fontos, sőt életbevágó mű ne csak kísérlet legyen, hanem, hogy céljának minden tekintetben megfeleljen.

Azonban annak tudatától áthatva, hogy a meglevő jónak utánzása sokkal idősebb, mint a kétséges eredményű kísérletek, figyelmeztetünk a braunschweigi vízvezetéknek sokszoros kísérletek után czél szerűnek bizonyult, s így alkalmazott mesterséges szűrőkészülékre.

A létesített szűrőkészülék egész rajzát terjedelmességénél fogva nem adhatván, elégnék tartjuk a *Clausz Vilmos braunschweigi mérnök* által a végleges szűrőkészülék föllállításá előtt, a kísérletek eszközölhetése czéljából, horgonybádogból 1 négyzetgláb homok-fölülettel készített, s használt készülék rajzát bemutatni, közölvén egyszermind az említett kísérleteknél elért eredményeket is.

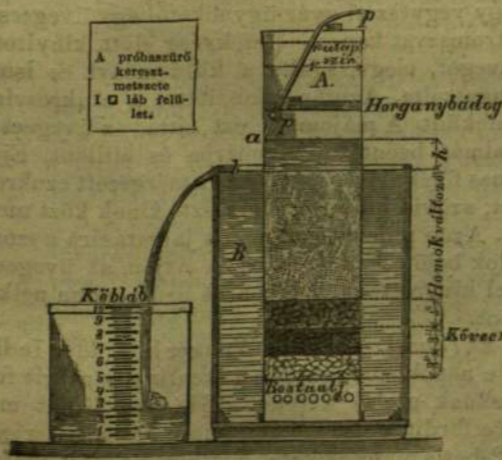
A szűrés czélja, mint tudva van, az, hogy a zavaró anyagokat eltávolítsa, s a vízben levő mechanikus tisztatlanságokat, valamint a feloldott anyagokat, nevezetesen a szerves anyagokat a szűrő fölületén visszatarssa. A szűrés *erőműveléggel* hat. A szűrő-ágak homok-fölületén az iszaprétecszekék, s szerves anyagok akkép tartatnak vissza, hogy csak $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ hüvelyknyi mélységre hatolnak be.

A szűrési kísérleteknél alkalmazott homoknak különféle mélységekben eszközölt vegybenzátsából kiderült, mikép a homokban, daczára a nagymérvű igénybevételnek, $\frac{1}{2}$ — 2 hüvelyknyi mélységen túl a szerves anyagoknak nyoma se mutatkozott.

A következőkben közölt kísérleti sorozatok czélja volt, hogy a mesterséges szűrők sikerességi fokára nézve eredmények nyeressenek, a mennyiben azokra 1) a nyomás magassága, melylyel a szűrő működik; 2) a felső szűrő-réteg vastagsága, tehát a homok, befolyással bír, mert a tapasztalás eléggé megmutatta, hogy a durvább kövecskeréteg vastagsága a szűrőkészülékek sikerességénél csak igen csekély fokban jó kérdésbe.

Ennélfogva az eszközölt kísérleteknél ügyelni kellett, hogy a változó nyomás a kísérleti idő alatt állandó maradjon, s hogy az alkalmazásba vett szűrő-anyag, különösen a homok gondosan rétegezve lévén a készülékben elhelyezve, még a szűrő működése alatt is változatlan állapotban maradjon.

Az alább vázolt kísérleti készülék megfelelő emé kívánalmaknak, s az alábbi kísérleti értékek teljesen helyeseül fogadhatók el.

Meg kell még említenünk, mikép a kísérleteknél alkalmazott szűrő-anyag gondosan megmossa, a szűrődő víz pedig leülepedés által jól meg volt tisztulva, s hogy a változó nyomás magasság h) a szabályozható p) q) vízvezető által minden egyes kísérlet alatt állandóan föntartott, s a szűrő fölülete (a felső homok-réteg) se szenvedett a vízfolyás által semmi tekintetben; végül, hogy a kísérletek följegyzése előtt a szűrő teljesen légmentes tetettet, s gondosan vízzel telítetett, a mennyiben a B) edény szűrőt, a köszüléken átszivárgatott vízzel megtöltetett.

Első kísérleti sorozat. A szűrő homokréteg vastagsága 12" volt. A többi durvább szűrő-réteg a vázlaton kitett mérvekkel bírtak. A szűrő víz fölfolyására szolgáló h) csatorna egy színvonalban állott a homok fölületével, a nyomásmagasság h) változott.

I. kísérlet. h=6 hüvelyk. A kísérlet 3 óráig tartott, a szűrő víz mennyisége 2,30 köbláb volt, tehát 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 20 köbláb. — **II. kísérlet.** h=4 hüvelyk. A kísérlet 5 óráig tartott, a szűrő víz mennyisége 3,75 köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 18 köbláb. — **III. kísérlet.** h=2 hüvelyk. A kísérlet 5 óráig tartott, a szűrő víz mennyisége 1,97 köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 6,9 köbláb. — **IV. kísérlet.** h=1 hüvelyk. A kísérlet 5 óráig tartott, a szűrő víz mennyisége 1 köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 4,9 köbláb.

Második kísérleti sorozat. A homok-réteg a szűrőben 6 hüvelykkel erősített, vastagsága tehát 18 hüvelyk volt, a szűrő víz fölfolyására szolgáló csatorna ismét egy színvonalban állt a homok fölületével, a nyomásmagasság változott. **I. kísérlet.** h=6 hüvelyk. Kísérleti idő = 4 1/2 óra. Szűrő víz mennyisége = 2 köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 10,66 köbláb. — **II. kísérlet.** h=4 hüvelyk. Kísérleti idő = 8 1/2 óra. Szűrő víz mennyisége = 1,25 köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 3,33 köbláb. — **III. kísérlet.** h=2 hüvelyk. Kísérleti idő = 12 óra. Szűrő víz mennyisége = 1,1 köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 3 köbláb. — **IV. kísérlet.** h=1 hüvelyk. Kísérleti idő = 10 óra. Szűrő víz mennyiség = 0, köbláb, tehát: 24 óra alatt 1 négyzetgláb fölülettel = 1,1 köbláb.

Hasonló kísérletek különösen ott ajánlandók, hol az igen erősen és tartósan zavaros folyó vizet mesterségesen kell tisztítani. Ha a kísérleti készülék nem igen kicsiny, s a legkülönbözőbb anyagokkal fölváltva töltetik meg, némi biztossággal előre meghatározható a létesítendő szűrőkészülék hatása.

A különféle, finomabb vagy durvább anyagokkal tett kísérletekből kitűnt, mikép a durva homokon keresztül eszközölt egyszerű szűrés nem távolítja el a zavaróanyagot, s így erre a czélra finomabb homok szükséges. Minél finomabb a homok, annál tisztább a víz, de minél könnyebb a felszín szerkezete, s minél kisebb a hatás, annál költésesebb a föntartás. Meglehetősen tiszta víznél használhatni durvább homokot. A szűrő homok-réteg nem nagyon zavaros víznél 1—1 1/2 lábnyi vastagságban elégséges. Mély szűrők 6—7 láb magas szűrőanyagokkal kedvező hatást gyakorolnak a víz mérséklésére.

A homok fölszínére szintén mintegy 3 vagy több lábnyi víz-réteg ajánlandó, mivel így a napfény behatásai a mérséklésre nem igen vehetők észre, s a moszatok stb. képződése a szűrő homokágyain nem oly könnyen történik.

Igen zavaros víz soha se vezetessék közvetlenül a finom homok-szűrőre, mivel annak hirtelen bedugulását eszközli. Ily vízre nézve előlegesen rendszeres leülepedés, s durvább szűrőanyagokon keresztül való előszűrés ajánlandó, úgy, hogy a tisztítandó víz több edényt járjon keresztül, mielőtt a finom szűrőbe ér. Czelészertü a víz fölületét, miután a durva szűrőn áthaladt, alkalmas készülékek által lemenni.

A mesterséges szűrők hatása a nyomástól, mely alatt működnek, a homok keménységétől és vastagságától s a szűrődő víz nagyobb vagy csekélyebb tisztaságától függ.

Az elsőre nézve czélészertü, hogy a szűrő ne működjen túlérős nyomás alatt, mivel így a víz gyorsan átfoly, a homokot magával ragadja, s a tisztatlanságok is igen mélyen behatolnak. A nyomás, azaz: a felszín-különbözet 2 hüvelyktől 4 lábíg, s szabályszerint nem magasabb, mint a vízoszlop a homok fölött. Némely szűrőkészülékek erős igénybevételnél oly sebességgel működnek, hogy az átszivárgó víz mennyisége perczenkint 0,15 hüvelyk.

Több angol folyamvíz-szűrő legnagyobb működési képessége 9 négyzetgláb lábánál 112 köbláb, tehát négyzetglábánál 12,4 köbláb 24 óra alatt. Ekkép négyzetglábánál 10 köblábnyi szabályos működési képesség megengedhetőnek látszik, azonban az újabb szűrőkészülékek működési képessége átlag csak 5—6 köbláb, minthogy a tiszta víz medencében a víztükrenek erősebb súlyadékok a szűrő-ágak tisztogatattanak.

Az ilyen csekély sebesség azonban igen terjedelmes tiszta víz-tartókat igényel, minők kiterjedt vízműveknél a szűrőkészülék lehetőleg egyenlő működésének elősegítése czéljából föl is állítják, pinceszertü szerkezettel, s 4—6 láb földréteggel födve, hogy a szűrőt víz ekkép átlátszó legyen vonva a rendkívül káros hatása napvilágtól.

A mesterséges szűrők előnye az, hogy nem függnek a talaj minőségétől, s bármely ponton biztos eredménnyel létesíthetők.

Hogy a mesterséges szűrők könnyebben kiüríthető legyen, s a folyam áradásán s a változó vízállásoktól elvonassék, szabályszerint némi magasságban építettek a folyó tükre fölött, s külön szivattyuk által tápláltatik.

A mesterséges szűrők gyakran a magas víztartók mellett a legmagas pontokra is helyzetnek, s ez a biztos építési talaj miatt szabályszerint előnyösebb is.

Végül szabad legyen föllemlítenünk, mikép az említett braunschweigi mesterséges szűrő hosszúsága 130 láb, szélessége pedig 110 láb, s így homok fölület 28,000 porosz láb terjedelmű, s az 50,000 lakost számláló város, tiszta vízzel való ellátására teljesen elégséges. *Ozora Árpád.*

Öt hét léghajón.

(Utazás Afrikában.)

(Folytatás.)

Délben a tudor ur megállapította, hogy Uzaramo tartomány felett lebegnek. A föld közt, dinnye-fa és pamut-cserjékkel volt benőve, melyek fölött a Viktoria játszva suhant át. Jóé igen természetesen találta e tenyészetet, miután Afrikában járnak. Kennedy nyulat és fürtjelet látott, melyek szinte várták, hogy közéjük puszkázzon, de csak lópor-pazarlás lett volna, miután egy sem lehetett volna fölszedni, a mit elejtett.

Most a léghajó óránként 12 t. mfd. sebességgel haladt s nem sokára a hosszúság 38° 20'-án Junda nevű falu felett állottak.

— Itt érte el, — mondá a tudor, — Burtont és Speket az a kogyetlen lán, melytől megjédtek, hogy egész válllatukat veszélyeztetni. Pedig még nagyon közel voltak a partokhoz, de a fáradság s nékülkülözések máris egészen kimerítették. A talaj is itt nagyon egészségtelen; folytonos mállaria uralkodik e tartományban.

De a tenyészet annál dúsabb s valóban meglepően szép volt. „Mily feleségek fák!“ — kiálta fel Jóé, — „tizenkettő belőlük egész erdő!“

— Ezek baobab-fák, felelt Fergusson tudor. — Amott van egy, nézd, melynek törzséke lehet száz láb területű. Talán épen ennek a tövében halt meg Maizan Ferencz 1845-ben, mert épen Deje la Mhora falu fölött vagyunk, hova ő egymaga vakmerősödött bemenni, de ott a vidék főnöke elfogta, egy baobab-fa törzséhez kötötte s tagjait izenként tépte szét, míg körül a vadak éneke hangzott. Szegény Ferencz, még csak huszonhat éves volt!

— No én itt le nem szállok, — mondá Jóé borzadozva, — csak emelkedjünk magasabba.

— Annál is inkább, kedves Joém, mert imhoh előttünk a Duthumi hegy; ha ezámításom nem csal, esti hét órára túl leszünk rajta.

Félhétkor a léggömb csúszkán a hegy mellett volt; hogy fölülte átszállhassanak háromezer lábánál magasabba kellett emelkedniök, a mi végre a doktor tizenöncz fokra emelte a hőmérőszéket. Nyolcz órákor a hegy tulsó oldalánál ereszkedtek alá. A horgonyokat kivetették s azok egyike egy nópál fa óriás ágába akadt. Most Jóé egy kötélhágoson leereszkedett s a horgonyt szorosán megkötötte az ághoz. Itt határoztaktólenni az éjet.

Az éj nyugodt volt, de szombat reggelre kelve Kennedy nagy bágyadságot s lázas borzogatást érzett. Az idő is megváltozott s erősen elborult. A föld legközelebb érezhető volt a fellegnek sűrű sátra alatt. A vidék uralkodó betegsége a posványláz, a három utazó közül skót barátun-

kat ragadta meg leginkább, bár hatását a más kettő is érezte némileg.

— Gondoltam, — mondá Fergusson, — hogy ha leszünk, ezt alig fogjuk elkerülni. De várjatok, mindjárt tesztek én róla.

— Hogyan? hát kézi gyógyasztartást is hoztál magaddal? — kérde Kenedy, míg foga vaczogott.

— Azt nem; de ha a lázas betegetek a mély völgyekből magasabb tájra, hegyi levegőre külditek az orvosok, mi itt annyival könnyebben megtehetjük ezt a kirándulást. Csak odáig kell felemelkednünk, hová a föld gözkörének a láb-szerző párája föl nem hat.

Úgy is lett. A fűtő készülék erős mozgásba hozott. A „Viktoria” csakhamar 4000 láb magasságba emelkedett. A föld, az alatt fekvő sűrű pára-retegek miatt nem látszott; csak a nyugati láthatáron, mintegy 50 t. mérföldnyi távolban, ütötte fel a kék napfényben csillogó fejét a Rubeho hegycsúcsa, mely az Ugogo-vidék határvonalát képezi a 36° 20' keleti hosszúságon. A szél 20 t. mf. sebességgel fűt egy órában, de utasaink nem érezték a gyorsaságot, melylyel ragadtatnak, legkisebb rázkódást, sőt azt sem érezték, hogy mozognak. Három óra múlva a doktor jóslata betelt: Kenedy legkisebb nyomát sem érezte magán a láznak.

— No, — mondá, — ez tökéletesen helyettesíti a sulfas-chiminit.

— Valahányszor a hideg fog lenni, — mondá Joé, — ide jövék gyógyulni.

Tíz óra felé kitisztult a légkörny. A ködburkolat felszakadt. A föld ismét látható volt s a „Viktoria” lassudan közeledett hozzá. Fergusson oly légáramlatra lesett, mely észak-nyugoti irányban ragadja, s ott hat-száz lábnyi magasságban a föld fölött meg is találta. A Zungomoro-vidék, az e szélességben található legutolsó kokosz-pálmákkal, eltűnt szemek elől s nem sokára egy hegygerinc határozottabb körvonalai tűntek föl. Itt-ott egy hegyfok magaslott ki s vigyázni kellett, hogy a gyorsan haladó léggömb valami csúcsba ne ütközzék.

— Csupa sziklák közt járunk! kiáltá Kenedy.

— Ne félj, nem akadunk beléjük.

— Ez remek módja az utazásnak! — jegyezte meg Joé.

Valóban a doktor bámulatos ügyesség-gel kormányozta járművét.

— Ha itt a földön kellene járnunk, — mondá, alig bírnók vonszolni magunkat a mély iszapban. Zanzibártól fogva vonó marháink fele kidőlt volna; magunk olyanra asztunk volna, mint a kisértek; s nappal nedves hőség, éjjel tühetlen hideg kinezna, s egy csöpp jó levegőt sem szivhatnánk. Nem is említve a vad állatokat s a vad népeket. Így pedig csak nevetjük az ut fátalimat, melyekből semmit sem érzünk!

Tizenegy óra felé elhagyták az Imengé medrét. A vad törzsek hiába fenyegették kiabálásaikkal s fegyvereikkel. Végre megérkeztek a talaj utolsó hullámzásaihoz, melyek a Rubeho hegyláncolatát megelőzték s az usagari hegyek harmadik és utolsó s legmagasabb vonalát képezték.

Utasaink a magasból tisztán fölvehették a földfelület egész alakát. A három hegy, melyeknek a Duthumi alkotja első lépcsőzetét, a föld hosszúsági fokai irányában (nyugatról keletre) elvonuló széles völgyek által van egymástól elválasztva, s egész Zanzibárig vonul, de nyugati lejtője csak lankán dülő alig hajlott oldal, melyen legdúsabb a tenyészet. A vizek mind kelet felé ömlenek e teknőkben s a Kingani medrébe folynak össze, sycamorok, tamariskok, palmyrák, és lopótökök óriási bokraitól szegélyezve.

— Figyelem! — kiáltá dr. Fergusson. — A Rubehohoz közeledünk, melynek neve a benzülötök nyelvén azt jelenti, hogy „Szélfordító.” Jó lesz, ha itt, az éles fuvallmakat elkerülendők, magasabbra szállunk. Ha téképemnek híhetek, legalább 5000 lábnyira kell emelkednünk.

— Gyakran kell még e magasságokat jár-nunk?

— Nem igen. Az afrikai hegyek csak közepszerű magasságúak az európai és ázsiai csúcsokhoz képest. Különbö a mi Viktóriának azt föl em veszi.

Kövés idő múlva a gáz, a meleg hatása következtében, oly kiterjedést nyert, hogy a léggömb tetemesen emelkedett. A légalymérő, nyolcfoknyi leszállásával, mintegy 6000 lábnyi emelke-

dést mutatott a tengerszín fölött. Ily magasságban a levegő sűrűsége észrevehetőleg fogyott. A hang nehezen hallatszott. A földi tárgyak homályosan látszóttak; ember és állat épen nem volt kivehető. Az erdők csak sötét foltoknak, a tők kis pocsolványának tűntek föl.

Ott magaslott a Rubeho. Fölötte égett a nap s verőfényében csillogtak a tetők. Kopár magaslatain nem volt tenyészet. (Folyt. követk.)

Egyveleg.

** (Eredeti órák.) Le Hu a híres utazó egy közleményében leírta, miként tudják a szegényebb sorsu chinaiak az időjárást meghatározni. A közlemény erre vonatkozó része így szól: „Egy napon, midőn az általunk keresztény hitre térített közösgét akartuk meglátogatni, utközben egy pástorfiával találkoztunk; elmenőben kérdém: van-e már 12 óra. A fiu a napot nézde, de az a sűrű felhők által láthatatlan volt, ugy hogy nem tudott rajta eligazodni. „Az ég telve van boros fellegekkel”, mondá a fiu, „de várj egy pillanatig.” Egy közel fekvő parasztdarba szaladt és egy macskával tért vissza. „Nézd”, mondá, a macska szemét mutatva, miáltal az állat szempilláját fölhasználja, „még nincs 12 óra.” Meglepetve vizsgáltuk a fiut, de komoly valóság volt az egész operáció. A macska nyugodtan tűrte e kinzást, mintha tulajdonképen

Ot hét léghajón: A Rubeho.

órának volna teremve. Mi megköszöntük fáradságát és kacsagva távoztunk. Midőn chinai barátainkkal összejövénk, első volt megtudni tőlük, valjon igaz-e az, a mit rövid idő előtt tapasztaltunk. Csodálkoztak tudatlanságunk fölött és egy tucsat macskát hozattak ki a házakból, hogy megmutassák, hogy valamennyi macska, azaz: „óra” jól jár. A macska szemcsillaga (pupille) déli 12 óráig mindig kisebb és kisebb lesz, és ez idő tájt ugy összezsugorodik, hogy egy finom vonalhoz lesz hasonló; ezután észlelhető a növekedés és tart éjjeli 12 óráig. Biztosítottak, hogy a legkisebb gyermekek is nagy ügyességet fejtenek ki e operáció végrehajtásánál.

** (A bécsi népszámlálás.) A bécsi népszámlálás szerint, mely f. hó 15-én ment végre, a város lakosság tekintetében Európa nagy városai közt a harmadik helyet foglalja el, vagyis mindjárt London és Páris után következik. Bécsnek a legutóbbi népszámlálás szerint van 901,380 lakosa, míg Berlin az 1871-ki népszámlálás eredménye szerint csak 728,013 lakost számlál. Legtöbb lakosa van Bécsben a harmadik kerületnek, mely 102,246 lelket számlál; a belvárosnak aránylag kevés: 67,572 lakosa van, a mit azon körülmény magyaráz meg, hogy a belváros palotáiban a gazdagok nagy lakosztályokat vesznek igénybe. A kiállítási építkezések alkalmából a praterben levő munkások stb. száma 1739-re rug. A népszámlálás után három nappal, tehát f. hó 18-dikán

az eredmény már közzé volt téve, a mi nem mindennapi gyorsaság.

(Nórablás Dalmatiában.) A dalmát népszokások közt még mindig virágzik a nórablás. A férfiaknak a nőt el kell rabolni, még akkor is, — ha a család a házassághoz beleegyezését adná. A szülői háztól távol kell bujdosnia a nővel, kit magának meghódít, mielőtt a lelkész vagy pápa az egyesülést megáldotta volna. Ezután a nórabló és az elrabolt nő a napnak vagy az éjnek egy részét magányban, közönségesen a szabad ég alatt töltik. Ekkor jönnek a rokonok és hozzátartozói, és meglepik a szerelmespárt, s pedig azért, hogy vagy az oltár elé vezessék, vagy pedig hogy a völgegynt a bíróságnak átadják, ha a nórablás a család akaratára nélkül vagy ellenében történt. Igen sok esetben a nórablás egyetértéssel történik, s nem ritkán az egész csak spekuláció a szülők vagy a rokonok részéről, hogy a nórablót vagy szüleit pénzálzozatra indítsák, s ezzel a pörnek rozskövetkezéseit kikerüljék.

** (Jó ötlek.) Alyth skót városban egy kőmíves, ki egy gyár kéményén dolgozott, este észrevette, hogy magas álláspontra jutott, tehát nem szállhat. Az új kiadás az elsőt nemcsak tartalmában, de a külső kiállítás csinijában is sokkal felül mulja. Izletes rajzu borítékján kívül, szép színnyomatu cimkép díszíti s a szövegbe számos kisebb kép van nyomva, melyek a gyermeki kedély-életből vett rajzokkal illusztrálják a jól elbeszélte számos mesét, mik a 200 lapra terjedő könyv tartalmát képezik. Gyermeknek kétségkívül igen kedves ajándék lesz e csinos könyv, melyben szívők és képzeletük bő táplálékot talál. Ára 1 frt 50 kr.

** (Dánia egyháztörténetéből.) 1646. máj. 17-kén IV. Christian következő rendeletet bocsátott közre: „Miután tapasztaltuk, hogy a templomban alvás már tühetlenné kezd lenni, ezennel legkegyelmesebben rendeljük, hogy minden közösgben néhány ember állítsák fel, kik a templomokban föl s alá járnak és az alvóknak egy csapóval a fejükre kopintani tartoznak, hogy ezen eszköz segítségével a hiveket ébren tartásuk, miáltal szorgalmasabban fogják a prédikációt hallgatni.”

** (Kigyók termékenysége.) Az indiai „Daily News” Madrasban lakó D. Schrött úrtól a következő közleményt hozza: „Engedje meg ön, hogy egy igen érdekes eseményt közöljek. Saját házamban történt jul. 30-án este. Egy 3 1/2 láb hosszú Rumelskigyó (Daboia elegans), melynek 7 hét óta valék tulajdonosa, 39-et fiadott. Ezek mindenike 8 1/2 hüvelyk hosszú s egyike ezen csak 6 óra óta világra jött kigyóknak 10 másodperc alatt egy fogoly madarat ölt meg. Ez bizonyítja, hogy mily veszélyesek a mérges kigyók.”

** (Egy híres viperaadás.) Millerand ur nemrég szenvedélyének áldozata lett. A Bligny melletti erdőben járkálva két vipera akadt. Sebesen rohant rájuk s a botjával akarta ütni ezeket, de megcsuszott és elesett. E pillanatban szurást érzett kezén. Azt hitte, tuskére esett s a seb vért szivni kezdte; a sebet azonban nem tűste, hanem egy harmadik vipera okozta, melyet nem látott a fiu között. A mérge hatását érezte és sietett, hogy megmenthesse magát. A segély meg lehetős későn érkezett s Millerand ur felgyógyulásához kevés reményt kötnék. Az általa elpusztított viperák száma túlhaladja a négyezretet.

** (Majom, mint mérgekverő.) Páris egy városrészeben nagy feltűnést okozott a következő esemény: Dumas nevű urnak már több hó óta van majma, melyet Afrikából küldtek neki. Nevezett urnak az a szokása, hogy lefekvése előtt mindig egy pohár cukrozott iszik, a melybe néhány csepp narancsvirágesszet tölt. Egy napon Dumas ur egy vegyszeti gyár ügynökétől egy üvegcse salétromsavat kapott. Lefekvése előtt kinyitotta az üveget, megvizsgálta a küldeményt és ismét bedugaszolta. Azután elkészítette a cukrozott isziket, melyet f. hó 15-én ment végre, a város lakosság tekintetében Európa nagy városai közt a harmadik helyet foglalja el, vagyis mindjárt London és Páris után következik. Bécsnek a legutóbbi népszámlálás szerint van 901,380 lakosa, míg Berlin az 1871-ki népszámlálás eredménye szerint csak 728,013 lakost számlál. Legtöbb lakosa van Bécsben a harmadik kerületnek, mely 102,246 lelket számlál; a belvárosnak aránylag kevés: 67,572 lakosa van, a mit azon körülmény magyaráz meg, hogy a belváros palotáiban a gazdagok nagy lakosztályokat vesznek igénybe. A kiállítási építkezések alkalmából a praterben levő munkások stb. száma 1739-re rug. A népszámlálás után három nappal, tehát f. hó 18-dikán

** (Sanskrit biblia.) Wenger hitküldér Indiában e napokban fejezte be a szentírás sanskrit fordításának utolsó kötetét. 1848-ban jelent meg tőle e fordítás első kötete, mely Josuaig terjedt, 1852-ben a második kötet Esztherig, s most adatott át a tudós világ nagy örömére az egész mű a közönségnek.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 43-ik számához 1872. okt. 27.

TÁRHAZ.

Irodalom és művészet.

** (A „Budapesti Szemle”, mely jövő évben Gyulai Pál szerkesztése alatt új életre támad, egyelőre két havi fizetekben jelen meg, s első füzeté még decemberben ki fog adni. Ez első füzet gazdag tartalmából elég lesz megemléstünk, hogy lesz benne történelmi czikk Salomon Ferenczről, képművészeti Pulszy Ferenczről, irodalmi Szász Károlyról, természetudományi Brassaitól, néprajzi Vámbéryről, stb. Figyelemre méltó czikk lesz a szerkesztő is. Gyulai az újabb regényirodalmi mozzanatokot fogja ismertetni. A füzetnek értékét emelni fogja Arany Jánosnak „Teathalom” című új költői elbeszélése. Lesznek benne azonkívül kisebb ismertetések s bírálatok. A Szemle minden második hónap első napján fog rendszeresen megjelenni 14—15 éves díszes kiállítású kötetben; ára egy évre 12 frt. A kiadással Ráth Mór bizott meg; az előfizetési összegek hozzá küldendők.

— („Regék és Mesék.”) Karády Ignácztól. Heckenast Gusztávnál második, bővített és igazított kiadásban jelent meg e derék gyermek-könyv, melynek első kiadása már évek előtt elfogyott volt. Az új kiadás az elsőt nemcsak tartalmában, de a külső kiállítás csinijában is sokkal felül mulja. Izletes rajzu borítékján kívül, szép színnyomatu cimkép díszíti s a szövegbe számos kisebb kép van nyomva, melyek a gyermeki kedély-életből vett rajzokkal illusztrálják a jól elbeszélte számos mesét, mik a 200 lapra terjedő könyv tartalmát képezik. Gyermeknek kétségkívül igen kedves ajándék lesz e csinos könyv, melyben szívők és képzeletük bő táplálékot talál. Ára 1 frt 50 kr.

** („Egy örült regéi”) című mű 3-ik kötete jelent meg Majthényi Fernandtól. Folytatása ez egy beszélygyűjteménynek, melynek előbb már két füzeté jelent meg. Aesopi meséket ad elő hozásra nyujtott bevezetésekkel, s kiszélesítve. Egy örült beszél el ezeket, s innen a czim.

** (A „Hivatalos statisztikai közlemények”) 4-ik évfolyamának 5-ik füzeté jelent meg. A közgazdasági törvényhozás újabb eredményeinek felsorolása után a kereskedelem s hajózásról közöl egyes országok szerint konzuli jelentések után szerzett hiteles adatokat.

** (Ifj. Dumas Sándor) a bécsi Karl-színház igazgatójával generális szerződést kötött összes írói jogairól, egy hogy a ki Franciaországban kívül a kontinensen Dumas-féle darabot kíván előadni, a bécsi színház igazgatójához tartozik fordulni. E szerződésben Magyarország vonatkozáslag is van néhány sor, melyek így szól: „A magy. királyságra nézve szívesen mondom le minden titelszereit. Jussom az ott a szegényeknek, vagy fordítások oly czélokra, a hol hasznót hajtának ama nemzetnek, melyet oly nagyra becsülök s mely átyámat réam nézve felejtethetlen fogadtatásban részesíté.”

** (Magyar szinpadról cseh nyelven.) Prágában e hó 17-én Rákosi Jenő „Aesopus” című vigjátékát adták elő. Brábek Ferencz fordította le magyarból cseh nyelvre.

** (Új napilap.) E hó 30-dikán „Szinlap” czimen Erdődi Béla és Ujvári Béla szerkesztése mellett színészeti napiközöny fog megindulni. A hézagpótlónak ígérkező lapot a szerkesztők értesítés szerint jelentékeny erőik ígérték támogatni. Közölni fog színügyi irányozásokat, a színház körébe vagy apróságokat, híreket a külföldi nagyobb szinpadokról, jelesen Párisból és Bécsből; továbbá a hazai szinpadokról is állandó eredeti tudósításokat. A tárczaratban zenekritikái, dramaturgiai, műtészeti czikkeket és kisebb novelleket lesznek közölve. Lesz ezenkívül állandó rovat az irodalmi s művészeti ujdonságokra, nemkülönben a napi ujdonságokra is; közzéadni fognak az összes fővárosi színházak szinlapjait, s végre terjedelmesebb fővárosi kalauz. A lap a „Fővárosi Lapok” alakjában jelenik meg, s előfizetési ára egy évre 8 forint. Havonként előfizetések is elfogadtnak. Az előfizetési pénzek a kiadóhoz: Miklóssy Gyulához (főut 6-ik szám alá) intézendők.

— Sz. J. (Magyar hírlapirodalm 1872-ben.) A „V. U.” ez évi folyamában eddig elősorolt hírlapokon kívül még a következő, újabb megindult lapokat kell fölemlitenünk:

246. Hírlap. A „Corvina” képes hetilapja. (Pest.) Kiadó-tulajdonos a „Corvina” könyvkiadó-társulat. Felelős szerkesztő: Balázs Sándor. Nyom. a „Corvina” nyomdájában. Megjelen minden vasárnap 4-édrét egy íven. Előf. ára: egész évre 6 frt, félévére 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. (Keletkezett október 6-án.)

247. Szünóra. A magyar nép képes vasárnapi lapja. (Pest.) Nyomatja és kiadja Bucsanyszky Alajos. Megjelen minden vasárnap 4-édrét egy íven. Előf. ára: egész évre 4 frt, félévére 2 frt, negyedévre 1 frt. (Keletkezett október 6-án.)

248. Lämpás. (Pest.) Politikos gunyos napilap. Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő Szini Károly. Nyom. Reuch Zsigmondnál. Megjelen, vasárnap és ünneppokokat kivéve, mindennap 4-édrét félíven. Előf. ára: egész évre 6 frt, félévére 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. (Keletkezett október 1-jén.)

249. Szentesi Lap (Szentés.) Vegyes tartalom hetilap. Fel. szerk. Farkas Lajos. Kiadó Cherrier János. Megjelen vasárnap ívrét egy íven. Előf. ára: egész évre 4 frt, félévére 2 frt, negyedévre 1 frt. (Keletkezett aug. 11-én a „Szentesi Lapok”-ból.)

Megszűnt lapok: 21. Óbitos. (Pest.) Megszűnt aug. 18-án a 3-dik számmal.

22. Népülés. (Pest.) Megszűnt julius végén.

23. Egyházi és Iskolai Lapok. (Károly-Fehérvár.) Megszűnt szept. végén.

24. Gyors-Posta. (Pest.) Megszűnt szept. 23-én a 217-dik számmal s beolvadt a „Magyar Ujság”-ba.

25. Szabad Magyarországi. (Pest.) Megszűnt október elején s beolvadt a „Szabadság” mint a Népszóló”-ba.

26. Népszava. (Pest.) Megszűnt október elején s beolvadt a „Szabadság” mint a Népszóló”-ba.

27. Lämpás. (Pest.) Megszűnt október 1-jén az első számmal.

28. Szentesi Lapok. (Szentés.) Megszűnt julius végén és átváltozott „Szentési Lap”-pá.

A folyó 1872. évben magyar nyelven megjelent 249 hírlap és folyóirat közül megszűnt 28, tehát jelenleg megjelen 221.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akadémia) I-ső (nyelv- és széptudományi) osztálya csütörtökön okt. 17-kén este is ülést tartott; Hunfalvy Pál értekezett a „dravida nyelvek”-ről, melyeket Elő-Indiában több mint harminczmillió ember beszél; azután pedig Szarvas Gábor tett jelentést a göcseji és ormány-sági tájszólások tanulmányozásának eredményeiről. A felolvasó és Buzend igen sok népnyelvi saját-ságot, eredeti kifejezést, régi megmaradt szót stb. jegyeztek föl, s ezenkívül Vas-, Zala- és Baranya-megyékben 28 egyéntől kaptak ígérteket, hogy a népnyelvi sajátosságokat figyelemmel kísérik, följegyzik s koronként beküldik. Gyulai Pál osztály-titkár előadásából kiemeljük a Besenyi-ünnep iránt tett indítványát. Az akadémia ugyanis elhatározta, hogy e pályatoró régi írónk százados ünnepét ez évben meg fogja tartani. Gyulai indítványozá: kérjék föl az összes ülést, hogy a kitűzött ünnepet decz. 16-ára tartsa meg, s emlékkönyv tartására Toldy Ferenczet, ünnepi költemény írására pedig Szász Károlyt hívják föl. Ez indítványt természetesen szó nélkül elfogadták. — Az akadémia III-ik (mennység- és természetudományi) osztálya e hó 21-én tartá első ülést a nyári szünet után. Szabó József tett jelentést ez ülésen geologiai kutatásairól, melyet a nyáron szerbiai utjában tett. Ribáry István egyetemi tanárszégéd volt utitára s tanulmányozásuk kiválóbb czélját Szerbia s a végvidékek trachyttal bir, mely bővebb tanulmányozást is megérdemel. Utána Thán Károlyt mutatót be három értekezést kivonatan. Az egyik tőle való „a cukor mesterséges összetevéséről”, a másik Lengyel Béláé, „az acetonnak egy új aminjéről”, a harmadik pedig dr. Rohrbach Kálmántól való „a szén-élekténege elnyelési tényezője vizben” czim alatt.

** (A képművészeti társulat) új kiállításra készül. A társulat mindent elkövetett, hogy Matejkó nagyhírű festményét „Báthory István” és Benczur Gyula „XVI. Lajos” festményét a kiállításra megvásárolja. Matejkó képe azonban annyira le van foglalva kiállításról kiállításra, hogy csakis a bécsi kiállítás után lesz lehető Pesten is bemutatni. Benczur festménye azonban ki lesz állítva, de csak tíz napig nov. 1-től fogva, mert egy amerikai vette meg, s siet hazá vinni. A nagy kiállítás, hazai, és külföldi festményekből, nov. 15-én nyílik

meg, s nagyon érdekesnek és változatosnak ígérkezik. A magyar művészek azokat a műtárgyakat mutatják be, melyeket a bécsi kiállításra küldenek. Külföldről pedig igen jóevű festészek jelentkeztek, miután e kiállításon történik a vásárlás a muzeum számára külföldi művekből.

** (A senedé) értékcsökkel gyarapodott. Ugyanis műbarátok megvették Bernáth Gazsától Lavota János kéziratait s 1827-ben feattett arczképét s a senedének ajándékozták. Vég h János ur pedig Csermáknak nála levő kéziratait ígérte ez intézetnek.

Egyház és iskola.

** (Egyházi gyűlés.) A két magyar haza evang. ref. egyházkerületeinek többsége egy general-konventnek egybehívását szorgalmazván, annak határpapjúl b. Vay Miklós, mint hivatalára nézve legidősb főgondnok, a jövő november hó 20-át Pestre tűzte ki.

** (A kolozsvári egyetemen) a beiratások november 2-án kezdődnek és november 15-éig fognak tartani, ekkor aztán az előadások meg fognak kezdődni. Kolozsvár városa az egyetem megnyitáskor ünnepélyt rendez s ez alkalomra emlékművet veret. — A kolozsvári egyetem bölcsészeti karához a román nyelv és irodalom rendes tanárává a közoktatási miniszter dr. Szilasy Gergelyt, a bécsi gör. kath. papnövelde aligazgatóját nevezte ki.

** (Kinevezés a pesti egyetemhez.) A király a közoktatási miniszter előterjesztésére dr. Kudélka József kinevezett egyetemi tanárnak ezen állásáról lemondását elfogadván, az ennek folytán a pesti egyetemnél megürült észjog, jog- és államtudományi encyclopaedia tanszékére nyilvános rendes tanárát nevezte ki.

** (Uj püspök.) A király Pével Mihály mármaros püspöki helynököt és főesperest szamosújvári gör. kath. püspökké nevezte ki.

Mi ujság?

— (Osterlamm Károly) az „Athenaeum” irodalmi és nyomdai részvénytársulat vezérigazgatója, e hó 21-én 47 éves korában elhunyt. Az elhunyt mindazok tiszteletét bírta, a kik csak ismerték. Egy szepességi vagyonos család sarja volt, képzettségének nagy részét külföldön szerzte, s aztán azzal a zándékkal tért haza, hogy ismeretét, üzleti tapasztalásait a haza s kiyált a magyar irodalom gyarapítására használja. Évekig volt virágzó könyvkereskedése Pesten az Erzsébet-téren, s különösen protestáns egyházi-rodalmi művek és vállalatok kiadásában szerzett magának érdemeket. Az „Athenaeum”, midőn ezelőtt 5 évvel megalakult, őt hívta meg igazgatójának, s ez állásában is ép annyi szakismeretet, mint lelkiismeretességet tanusita. De az utóbbi időkben tevékenységét megakadályozta fájdalmas betegeskedése, mely aszkorásba ment át, s végre is megfosztá életétől. Nemcsak derék neje (született Liedemann-leány) gyermekei és rokoni siratójgy kora elhunytát, hanem fájlalja minden ismerőse, ki e szelid kedélyű, művelt férffal összeköttetésben állt. Temetése okt. 24-én közre volt mellett, s nagy számú résztvevő közönség: az Athenaeum összes személyzete, az irodalom képviselői, a helybeli nyomdák és könyvkereskedések személyzete, számos képviselő s más kitűnőség jelenlétében ment végre. A halottas háznál Sztóhló budai evang. lelkész mondott megható beszédet, melynek végeztével megindult a gyászmenet. Az „Athenaeum” előtt Marics, a „Pesti Napló” főszédelje, egy rövid beszéddel, a nyomda munkásai nevében koszorút helyeztek a koporsóra. „Nemcsak főnökünk, de egy igazi jó barátunkól búcsuzunk — mondá, — mert ő, ki a munka embere volt, valóban szerette is a munkásokat.” A sárnál Lang pesti evang. lelkész mondott végbúcsút.

** (A szabadságharc vértanúi emlékére) rendezett gyászünnepély mult szombaton folyt le N.-Váradon a gör. kath. templomban. A város tisztviselői nagy számmal jelentek meg, de a régi hivédek közül csak kevesen. A templom köze-

pén levő gyászravatal homlokzatán két gyászle-

velen N.-Váradon kivégzett képviselőjével, Szaca-

vay Imrénék, s a Bem által a románokhoz kibéki-

tésre küldött s megölt Drágossanak nevei voltak

olvashatók, középen pedig az aradi vértanúk nevei.

Az isteni tisztelget, mely román nyelven folyt,

két lelkes és egy püspöki helyettes végé.

(A Szechenyi-szobor ércbeöntésére) a bécsi

császári öntődével kötötték meg az alkut 11,750

frttal. A bizottság ohajtott volna, hogy a szobor

bronzba öntése oly gyorsan történjék, mikép a

bécsi világiállításon is bemutatassák, de ez nem

történhetik meg, mert az öntőde 15 havi időt kért

az elkészítésre. Az érc-szobor maga 15 láb, s

talapzatával, lépcsőzetével együtt közel 40 lábnyi

emlékmű lesz. A talapzat ékítésül szolgáló relie-

foló hó 27-kén délelőtt 10 órakor a „közelken-

alakuló gyűlést tart, melyre nemcsak az eddigi

törzstagok, hanem minden kertkedvelő honfi és

honleány tisztelgetjesen meghívatik. Pest, okt.

23. 1872. *Görökuti P. Ferencz.*

(Orvosi tisztelgetés.) Pitha tanár ifj. b. To-

desco gyógykezeléseiről, ki ezelőtt 4 évvel sáta-

koosítás alkalmával, midőn lovai elragadták, a

kocsiból kiugorva, súlyos sérüléseket szenvedett,

„külön honorarium“ fejében száz ezer, segédorvosa

négyezer forintot kapott. Hasonló nagy honora-

riumot csak Oppolzer tanár kapott a maga idején

Paskievicz hercegtől, különben a b. Todesco

által fizetett tisztelgetés példája nélkül áll az orvosi

díjak történetében.

(A tél közeledtén) a tolvajok egy része a

téli kabátokra rendes hajtóvadászatot tart. Pesten

az u. n. marokkói-házból okt. 22-én több értékes

felső kabát tűnt el, hanem mind az eltűnt kabátok

Nemzeti színház.

Péntek, okt. 18. Először: „Az új emberek.“ Eredeti

vígjáték 3 felv. Irta Toldy István.

Szombat, okt. 19. „Tizedik nő.“ Opera 4 felv. Zenéjét

szerezte Verdi.

Vasárnap, okt. 20. „A nagyapó.“ Népszimű 4 felv.

Irta Szigligeti.

Hétfő, okt. 21. Másodsor: „Az új emberek.“ Eredeti

vígjáték 3 felv. Irta Toldy István.

Kedd, okt. 22. „A portició néma.“ Opera 5 felv. Zené-

jét szerezte Auber.

Szerda, okt. 23. „Julia.“ Dráma 3 felv. Irta Feuillet.

Octave; ford. Panlay.

Csütörtök, okt. 24. „Norma.“ Opera 2 felv. Zenéjét

szerezte Bellini.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pr. Gy. „Oh irgalom.“ Itt-ott világosabb kellene

tenni s kivált a harmadik (utolsó) fogást simábbá dolgozni

át. Ha ez sikerül: közölhető lesz.

— G. K. Ezek a „Bús hangok“ nemcsak a „szigora

vizsgálatot“, de még a legengedekezyebbet sem igen állják

ki. Nem promoveálhatók a nyilvánosságra.

— B. P. „Bordal.“ „Magányban.“ Ugy látszik, öben

sem a zajos társaság, sem a magány nem képes a tehetség

szikráját feleltetni; mindkét oldal egyaránt gyenge; jobb

abba hagyti.

— E. S. „Ös-várromjaink.“ E tárgyról a lapok sokkal

kimerítőbben szólnak már nem egyszer; s általában az egész

nyagon ismeretes már a közönség előtt.

Sakkjáték.

674-ik sz. f. — Pap Dezsőtől (Miskolcban.)

Sötét. Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 669-ik számú feladvány megfejtése. (Tivendell H.-tól Casselben.)

VII. Söt. 1. Hb5-d6... e7-d6; 2. Ba2-g2... Fh3-g2; 3. f5-f6... Fg3-e4; 4. Bg5-d5 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Füllöp József. — Miskolcon: Czenthe József. — Gelsen: Glosinger Zsigmond. — Jászkiáron: Galambos István. — Kecskeméten: Galambos László. — N.-Szalontán: Kovács Albert. — A pesti sakk-kör.

Nyílt-tér.

Azon t. urat, ki néhai Deák Sándor-nak velem kötött szerződésai birtokában van, felszólítom, hogy sziveskedjék hozzám fordulni.

Pest, okt. 26. 1872. Heckenast Gusztáv.

TARTALOM.

Benza Ida (arckép). — Oh vannak órák... — Jelky András bajai fia kalandjai ötödik világrészben. — A földkéreg alakulásánál szereplő tényezők (vége). — Szent-Kereszt (képpel). — Egy magyar társaság Konstantinápolyban, II. — A pesti vízvezeték (ábrával). — Öt hét léghajón (folyt., képpel). — Egyeleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. nagy-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Az őszi és téli időnyre

Bretschneider Zsigmond-nál

Pesten, szervita-tér 5-dik s fürdő-utca 11-dik szám alatt,

legjobb minőségű, vízhatlan s a legújabb minta szerint készített

férfi-, női- s gyermek-topánkák

dús választékban a következő árakért kaphatók:

- Férfi topánkák: 1 pár borjúbőr topánka... 5-6 ft. 1 pár vízhatlan bőrtopán... 5-6 ft. 1 pár bársony-topánka... 6-7 ft. 1 pár oroszlánbőr-topánka... 7-8 ft. 1 pár patet bőrtopánka... 6 1/2-7 1/2 ft. 1 pár tuffel, bőrbőrítással... 7-8 ft. 1 pár igen magas sarokkal... 9-10 ft.

Női topánkák: 1 pár brunell, lakbőr bori-tással... 3 1/2-5 ft. 1 pár brunell, lakbőr bori-tással huzóra... 4-5 1/2 ft. 1 pár bársony vagy posztó lakbőr bori-tással... 4 1/2-6 ft.

Videki megrendelések a legjobban, gyorsan és pontosan teljesítettek. 1385 (1-12)

Két fontos új könyv.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten. (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Hajnik Imre.

Magyar alkotmány- és jogtörténelem.

- 1. füzet. Bevezetés a magyar alkotmány- és jogtörténelembe. (8-rét, 38 lap) 40 kr. 2. füzet. Az ősi magyar nemzeti szervezet és ennek előzményei hazánkban. (8-rét, 46 lap) 40 kr. 3. füzet. A szent István-féle alkotmány. Első rész: Alakulási és virágzási korszak. (8-rét, 112 lap) 1 ft. 10 kr. 4. füzet. A szent István-féle alkotmány. Második rész: Hanyatlási korszak. (8-rét, 80 lap) 80 kr. 5. füzet. A magyar jogélet az Árpádok alatt. (8-rét, 112 l.) füze 1 ft. 10 kr.

Kautz Gyula.

A pénzügytan rendszere.

A m. tud. akadémia által Marczibányi-díjjal koszorozott dolgozat kézikönyvül fótanodal- és magánhasználatra.

Második, átdolgozott és tökélyesített kiadás. (Nagy 8-rét, XII., 257 l.) Ára füze 2 ft.

Az egyesült

budapesti fővárosi takarékpénztár

1872. évi márcz. 21-én tartott közgyűlése határozatából

5000 db., egyenkint 100 ft. o. é. szóló új részvényt bocsát ki

a következő módzatok mellett:

- 1. Két régi részvény után egy új részvény jár. 2. Minden régi részvény után, első részletül 25 ft. o. é. és kibocsátási költség fejében 50 kr., együtt: 25 ft. 50 kr. fizetendő be, f. évi november 1-től december 15-ig, az intézet pesti hivatalában (belváros kigyó-utca 2. sz.) d. e. 9 órától 12-ig. 3. A befizetések csak a régi részvények egyidejűleges bemutatása mellett történhetnek meg. 4. A 25 ft. 50 kral teljesített első részletfizetésért fél részvényről szóló ideiglenes elismervény adatik át. További 25 ft. befizetése után — mely befizetés az 1873. évi folyama alatt és csakis közteendő felhívásra teljesítendő — két ilyen ideiglenes elismervény visszaadása mellett egy darab 100 frtról o. é. szóló új részvény fog kiszolgáltatni. 5. A fentebbi záridő alatt bemutatott régi részvények bélyegnyomattal jeleztetnek, a be nem mutatottak pedig elvesztik jogukat az új részvények átvételére. 1881 (2-3) 6. Az új részvények 1873 végeig 6%-től kamatot élveznek, 1874-től kezdve pedig a régi részvényekkel egyaránt osztoznak a tiszta jövedelemben, mint azt az alapszabályok 41. §-a előírja.

Utánnomat nem díjazatik. Az igazgató választmány.

Epen most jelent meg

32-ik kiadásban

a világszerre ismeretes:

„Der persönliche Schutz“

czimű tanulságos könyv Laurentius-tól,

lepecsételt borítékban.

20 évi tapasztalatok nyomán! ezerszeresen megpróbálva, segély és gyógyítás a gyengeségi állapotoknak, melyek az önfertőztetés s kicsapongásokból származnak. Megszerezhető minden könyvtárus által, Bécsben: Pohán Károly, Wollzeile 33. sz. alatt. Ára 2 ft. 40 kr., postai küldéssel 2 ft. 50 kr.

A szamtlan utazások,

valamint az e könyvből ki-

vonatok, s különösen az ilyenmü pisz-

kos iratoktól, melyek „Jugendfreund“

„Selbsterhaltung“ s hasonemü címek

alatt, csaknem minden hírlapban nyelge

módra ajánlatnak, egész jó skaratall

mindenki óvunk. Tehát arra, kértünk

figyelmet fordítani, hogy a valódi illető-

leg eredeti kiadást szerezzék meg ma-

gnaknak az érdeklettek — Laurentius-

tól, — mely egy 8-rét kötetű köpez 232

oldallal, 60 acsdbla metszett bonoztani

ábrával, s lepecsételve a szerző saját ne-

vével ellátott bélyeggel. 1340 (4-12)

A dr. Sampson tanár által az

I., II. és III. számú coca-lapdacsok

használatra felett ir tudományos értéket

„Szeresezenhez“ czimzett gyógyszerét ál-

tal Mainzban, ingyért szolgáltatik ki.

1 skatulya ára 1 tallér vagy 2 ft. o. é., és

5 tallér vagy 10 ft. o. é. A légzés és emésztő

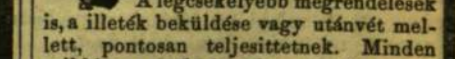
szervek minden betegségei; — továbbá: az

átalános és különleges gyengeségi állapotok

minden nemei ellen, mint az indiánok kitünő

tulajdonságu egytemes szere a „coca“ Pe-

ruból, a legmelegebben ajánlatik. 1338 (11-20)

Cs. és kir. szabad-

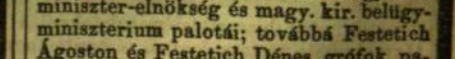
mazott, a maga nemé-

ben egyetlen hatású

patkány- és eger-

irtószér. Egy bádog doboz ára 1 ft., 6

doboz 5 ft. o. é.

Cs. és kir. szab. gyökere-

sen ható poloska-irtószér,

butorok számára. Egy üveg

ára 40 kr. 6 üveg 2 ft. o. é. Föltölímulhatlan hatású poloska-irtó-

Table with columns: Hónapi-és hetinap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kel, nyug.), Hold (hossza, kel, nyug.). Rows include dates from Oct 27 to Nov 2.

Table with columns: Hónapi-és hetinap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kel, nyug.), Hold (hossza, kel, nyug.). Rows include dates from Oct 27 to Nov 2.

Table with columns: Hónapi-és hetinap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kel, nyug.), Hold (hossza, kel, nyug.). Rows include dates from Oct 27 to Nov 2.

JELZÁLOGBANK ÉS BIZOMÁNYI ÜZLET.

PEST,
Váci-utca 21-dik szám.

BÉCS,
Tuchlauben 17-dik szám.

GRACZ,
Schmidgasse 4-dik szám.

Hirdetmény.

Hogy ama szép eredmények után, melyeket a tőkeüzlet terén bécsi központunknál felmutathatunk, egyszersmind a magyarországi birodalmi félben nyilatkozó igényeknek is eleget teheszünk, elhatároztuk, miszerint **pesti főközpontunkban** is egy önálló „**tőzsdé-ügyviselő osztályt**” léptetünk életbe, melynél mindenki, még a legkevesebb vagyonosok részére is lehetővé tessék.

Milliókra menő üzletekben részt venni, mely célból 50 és 100 frtra szóló részletjegyeket állítunk ki, míg az üzlet létesítéséhez szükséges összegek fedezése a mi feladatunk leend.

Ki **Europa nemzetgazdasági viszonyait** a közelebbi években némi figyelemmel kísérte, annak figyelmét nem kerülhette el, hogy a **társulas** bámulatos mérvet öltött. De ezen nincs mit csodálkozni, ha tekintetbe vesszük a Magyarország legkisebb városiban is keletkezett **takarék-pénztárak, bankok és öngyelző egyletek** stb. számát, s figyelembe vesszük ezek fényes eredményeit, természetesen találandjuk, hogy mindenki ott vesz részt, hol az egyeztetett erő meglepő eredményekhez vezet.

Ennélfogva folyó 1872-ik évi október hó 25-től kezdve

ALÁÍRÁST NYITUNK

az „Első magyar tőzsdeműveleti társulat” számára:

a) **Száz részjegyre 100 ftjával,**

és ugyancsak az „Első magyar tőzsdeműveleti társulat” számára:

b) **Száz részjegyre 50 ftjával.**

Azon társulatok, melyek üzletük körébe egy a magyar, mint az ausztriai értékeket felveszik, hat hónapra alakítják magukat, s működésüket azonnal megkezdik, melyet az „össze” részjegyek alájegyezteknek; addig a betételek **nyolc százalékkal kamatoztatnak.**

Az alsójegyzésnél az A) társulatban 40, a B) társulatban 20 frt fizetendő; az utólagosan fizetendő 60 frt, illetőleg 30 frt a megalakulás után, mit mi a lapok utján közhírré teendünk, bémertesen küldendő be.

Utánfizetések semmi szín alatt sem törtenhetnek, s magától értetődik, hogy mindenkinek szabadságában áll több részvényt írni alá.

A t. cz. résztvevőknek jogukban áll a kezelést, illetőleg a társaság könyveit és

Mintán e meggyőződés általános gyökeret vert, a tőzsdé oly tényezővé fejlődött, mely nélkül sem az ipar, sem a kereskedelmi, nem létezhet. Érvényre emelkedett azon nézet, miszerint a tőzsdé nem a meddő játékok ozdja, hanem egy vagy más intézet részvényeivel gyümölcsöző üzletzése. És pedig ha a szükséges tőkével rendelkezünk, a nyereségy elmaradhatlan s oly eredményekhez juthatunk, minők **mas üzletágakban elérhetlenek** volnának.

Folytonos távirdai összeköttetésünk **bécsi központunkkal**, mint szintén **egyenes forgalmunk**, a legkitünőbb külföldi tőzsdépiacokkal: **ugymint Berlin, Frankfurt, Paris, London** stb., lehetővé tessék, hogy a tőzsdéi hullámzásokról korán tudomást szerezzünk, s ezt t. cz. bizományozóink javára felhasználjuk, minél fogva előlegesen is meg vagyunk győződve, hogy pesti főközpontunkban az általunk életbe léptetett **tőzsdé-ügyviselő-osztály** képes leend bécsi központunkéhoz hasonló eredményeket felmutatni.

iratait bármikor betekinteni, s érdekeik képviseléséről és megóvásáról meggyőződést szerezni.

A t. cz. résztvevők a számukra csinált üzletekről különben is időről időre (mindig a szoros igazság szerint) értesítetnek, hogy annak állásáról folytonosan a legvilágosabb tudomással fognak birni, ezenfelül minden két hónapban számadás tétetik, s a tiszta haszon készpénzben kifizetetik.

Hat hónap lefolyása után a társulat fozslik, s a kilépés vagy a netalán újralakuló társulatban leendő részvétel mindenkinek szabad tetszésére hagyatik.

A társaság részére csinált üzletektől semmiféle üzérjdi sem vétetik csupán a tiszta nyereség öt százaléka huzatik le.

A jelzálogbank és bizományi üzlet váltóháza.

LEITNER és TÁRS, Váci-utca 21. szám, 1-ső emelet.

1886 (1-0)

A „VICTORIA” biztosító-társaság,

mely Kolozsvárott 1865. évben alakultán, 1870. zárszámlája szerint máris **3.200.059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal** bir biztosításokat elfogad:

- I. Tűzkárok ellen.
- II. Szállítmányi árúk, utoni károsodás ellen.
- III. Jégkárok ellen, mindennemű terményekre. Végre:

IV. az ember életére, minden módozatokban a legkedvezőbb feltételek és olcsó díjak mellett.

Életbiztosítási példák:

I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 30 kr.
» 30 » 22 » 70 » » 45 » 39 » 10 » » 60 » 75 » 60 »
» 35 » 27 » 20 » » 50 » 47 » 60 » » 65 » 103 » 50 »
évenkénti díjat.

II. Ha valaki gyermekének 18., 20. vagy 24. korévben fizetendő 1000 ft. kiházasítási vagy neveltetési tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 1 éves gyermektől 18 korévig 20 korévig 24 korévig
» 2 » » 40 ft. 20 kr. 38 ft. 60 kr. 24 ft. 70 kr.
» 3 » » 44 » 10 » 36 » 70 » 26 » 60 »
» 4 » » 48 » 50 » 40 » 10 » 28 » 80 »
évenkénti díjt. A gyermek elhalalozása esetén a befizetett díjak visszatérítetnek.

III. Ha egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyik elhalalozásakor, a túlélő részére fizetendő 1000 ft. biztosítási ohajt, fizet 31 ft. 30 kr. évenkénti díjt. Ezenkívül elfogadják a

tulélési csoportok (Assotiatio) biztosításait is.

Minden biztosítási miveleteknél a biztosítottak, már az első évtől kezdve a társaság 50% nyereségben részesítetnek.

Egyéb módozatokra nézve s különben is mindenkiben bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és

a „Victoria” biztosító-társaság

vezérügynöksége Pesten, (régii posta-utca 2. sz., 2. emelet).
Utányomás nem díjazatik. 1380 (4-6)

Heyek Adolf

a „vadászno”-hez

czimzett

szövítt s rövidárúk raktára

Pesten, a szervita-teren, sütő-utca sarkán.

ajánlja az

ŐSZI- és TÉLI IDÉNYRE

dús választékban, legjobb minőségű s legizletesebben kiállított

gyapot-árúit

hölgyek, urak s gyermekek számára, u. m.:
harisnyákat, botosok, nadrágok, mellénykék, joppkák, szárharisnyák,
shawlok, baschlik, kendők s kezyűit stb.

nemezlábbelik

mindennemben s nagyságban,

gumi esőköpenyek, ágybetétek s lábgyékényeket.

valódi

pottendorffi kötőpamut,

s egyáltalában a legkitünőbb s legjobb

varró-, kötő- s himző-ananyagokat,

czérna, pamut és selyemben, kézi s gépvarrásra, s minden a rövidárúk szakmájában vágó árucikkait a lehető legjutányosb árakért.

Levélbeli megrendelések a leggodosabban csaközöltenek, s nemteteszo árucikkak kicsoréltetnek vagy visszavétetnek. 1387 (1-6)

Ajánlkozás.

Egy képezdét végzett ifju, ki a zongora s rajzban is oktatót adhat, s e téren már alkalmazva volt, nevelőül ajánlkozik.

Becses megkeresések: D. G. Pest, Valero-utca 1-ső szám alatt küldetni kéretnek. 1384 (1)

Huzási jegyzékek a huzás napján ingyen küldetnek.

Az alant közlött

100 db 50 ftos magyar kir. eredeti dijsorsjegy
a legvalószínűbb reményeket nyújtja egy

főnyereményre!

A különféle sorozatok összejáratása nyilvános üzletnek fáradságos s o mellett utánozhatlan sajtósága; s azért e sorozat minél tömegesebb vásárlását a legjobban ajánlhatom:

94	245	657	1179	1655	2326	2499	3018	3249	3437
101	248	661	1252	1699	2457	2615	3040	3251	3438
114	260	720	1264	1704	2458	2620	3051	3276	3439
115	277	745	1303	1705	2459	2627	3070	3277	3440
128	287	787	1307	1737	2460	2641	3186	3292	4374
129	322	970	1342	1743	2491	2784	3215	3370	4877
130	429	999	1393	1799	2492	2944	3244	3375	5132
170	454	1024	1589	1893	2493	2990	3245	3376	5211
170	454	1024	1589	1893	2493	2990	3245	3376	5211
184	559	1038	1633	2099	2494	3008	3247	3377	5554
217	588	1124	1647	2240	2495	3014	3248	3436	2802

Huszonhárom havi részletfizetés mellett (egy részlet 13 frt bélyeggel együtt) minden aláíró a fönttöbbi 100 eredeti sorsjegyre 25-öd részben járhatik s az évenkénti négy huzásnál azonnal megkapja az ezekre eső nyereseményeket mind, a kikérett lefizetések befizetésével pedig a reá eső négy eredeti sorsjegyet.

Több részközmény vásárlása után nagyobb nyeresemény jár, s az illető eredeti sorsjegy egy szerszámú több részre osztatik.

Mintán kiállított értékpapírjaim elárúsítására ügypököket nem veszek igénybe, s tovább is az eddig követett igaz és lelkiismeretes uton maradva, azon ószinte ígérettel vagyok bátor magamat a nagy érdemű közönség becses figyelmébe ajánlani, hogy minden aláírt sorsjegyéért már az első részletnél a magyar kir. jótétemény-sorsjáték egy államsorsjegyét ingyen adom.

e sorsjegyek pedig 6517 nyeresémnyvel, 240.000 frtnyi valódi ezüst-nyeresémnyvel, a lehető legnagyobb valószínűséggel dotálják.

Austerlitz Zsigmond első budai váltóüzletéből,
a Lánchíd közelében, Budán.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

1876
5-12

Köszvény és csúzos állapotok

gyógyíthatók. A legjobbnak bizonyult s valószínűleg az egyetlen szer, ehhez a dr. Pattison-féle köszvényvatta, melyvel különösen az arcz-, mell-, nyak- s fogfájások, fej-, kéz- s térdköszvény, továbbá tagzsággatások, gerincz és ágyékfájdalmakban stb. a legkitünőbb eredménynyel használható. — Egy egész csomag ára 70 kr., fél csomagé 40 kr., s kapható Pesten: **Török József** gyógyszerész, király-utca 7-dik sz. — Aradon: **Bokor Antal**. — Pozsonyban: **Helnerl F.** gyógyszer. uraknál. 1388 (1-8)

Szepesi kárpátnövények kivonata

Fáykiss C. orvostudor által Késmárkon mell- és tüdőbajokban szenvedők számára.

A leggodosabban összejáratott és kizárólag alkalmas szepesi kárpáti fűnővényekből készitve kitünő hatásnak bizonyult szer köhögés, rekedtség, könnyű hurutos izgalmak, nyelő- és lélegzőmúzszerék, görcsös, idegzetes, nehézkes lélegzetű köhögési rohamoknál, szük mellűség, oldalszurások, idült tüdőbajok, tüdőkörosok görcsös és gyengitő izadásainál, sőt a tápnedvek meggyüléséből származó betegségeknel, valamint gyomor- és általános testi-elygyülés ellen is.

A szepesi kárpátnövény tea, és szepesi kárpátnövény bonbonok használatára Fáykiss orvostudortól legjobb eredményt nyújtják. 1380 (3-5)

Árak: 1 üveg kivonat használati utasítással együtt 75 kr. o. é.
1 csomag tea » 25 kr. o. é.
1 akatulya bonbon » 35 kr. o. é.

A tárgyak beszereshetők magánál a készitőnél Fáykiss gyógyszerész-nél Késmárkon; továbbá Pesten: **Török József** király-utca 7-ik sz. — **Thallmayer et Comp.** — **Kochmeister.** — **Zubek** és **Batory** egyetemter.

A nehézköros-görcsöket (Fallsucht)

levelezés után meggyógyítja: **dr. O. Killisch** különleges orvos, most: Berlinben, Louisenstrasse Nr. 45, eddig száznál több, tökéletesen meggyógyítottat. 1380 (8-12)

Árleszállítás.

Wheeler és Wilson-féle varrógépek — Manufacturing — Kompagnie New-Yorkban,

van szerencsésük ezennel köztudomásra jut-tatni, hogy gyártmányaik árait leszállították, s hogy azok csakis a magyar koronaországok képviselőjénél

OHM C. O. Pesten,
József-tér 15-ik sz. alatt

kaphatók s rendelhetők meg általa a valódi s dícséretesen ismert családi varrógépek 70 ftóll kezdve s feljebb. Ez alkalommal bítrak va-gy valódi gyártmányainkat illetőleg, bár honnan tétetnének is ajánlatok, azok a vevők tévutra vezetésén nyugszanak, s óvunk mindenkit az eféle lelkiismeretlen varrógép-kereske-dőtől, kik nem átálják vedmarkunkat s bélyegünket meghamisítani.

Illustrált árjegyzékek egész készséggel szolgálatnak ki s küldetnek meg. 1290 (16-34)

Árleszállítás.

